

Spis treści

UCHWAŁY	3
ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA.....	10
GLOSY	27
ORZECZENIA NIE PUBLIKOWANE	43
ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2008, NR 1	53
INFORMACJE	57
Dane statystyczne – listopad 2007 r.....	59

Redakcja

Jacek Gudowski

Elżbieta Stan-Stanik

Współpraca

Marcin Kołakowski, Maciej Machowski,
Radosław Nowaczewski, Maciej Plaskacz,
Tadeusz Zembrzuski, Andrzej Zielony

przy udziale

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 10 maja 2007 r., III CZP 1/07, zagadnienia prawnego:

„Czy dla wywołania skutków prawnych wobec osoby trzeciej wynikających z art. 925 § 1 k.p.c. i art. 930 k.p.c. w związku z art. 927 k.p.c. w stosunku do kolejnego wierzyciela, który skierował egzekucję do nieruchomości po jej zajęciu, niezbędne jest ujawnienie w dziale III księgi wieczystej, prowadzonej dla zajętej nieruchomości, wzmianki o przyłączeniu się tego wierzyciela do toczącej się egzekucji z nieruchomości, o której mowa w § 42 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbioru dokumentów (Dz.U. Nr 102, poz. 1122 ze zm.)?”

podjął uchwałę:

Wierzyciel, który przyłączył się do postępowania egzekucyjnego, może powołać się wobec osoby trzeciej na skutki zajęcia nieruchomości tylko wtedy, gdy dokonano w księdze wieczystej wpisu o przyłączeniu lub złożono wniosek do zbioru dokumentów, chyba że osoba trzecia wiedziała o przyłączeniu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 6 listopada 2007 r., III CZP 93/07, T. Wiśniewski, H. Ciepła, J. Górowski, I. Gromska-Szuster, G. Misiurek, M. Sychowicz, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 16 maja 2007 r., X Gz 53/07, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku przedłożenia z pełnomocnictwem odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego w celu wykazania, że osoby udzielające pełnomocnictwa są umocowane do działania jako organ osoby prawnej skuteczne jest przedłożenie

odpisu, w którym ujawniono te osoby bez względu – o ile nie zachodzą szczególne okoliczności – na datę wydania tego dokumentu?”

podjął uchwałę:

Do wykazania, że osoby działające jako organ osoby prawnej są uprawnione do udzielenia pełnomocnictwa procesowego nie jest konieczne, aby aktualny bądź zupełny odpis z Krajowego Rejestru Sądowego był sporządzony według stanu na dzień wystawienia dokumentu pełnomocnictwa procesowego.

(uchwała z dnia 8 listopada 2007 r., III CZP 92/07, K. Pietrzykowski, Z. Strus, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 13 lipca 2007 r., I ACa 669/07, zagadnienia prawnego:

„Czy podlega uznaniu za bezskuteczną w trybie art. 59 kodeksu cywilnego czynność prawna rozporządzenia nieruchomością (prawem użytkowania wieczystego) dokonana z naruszeniem obowiązku określonego w art. 59 poprzedniego Prawa upadłościowego (art. 134 obecnego Prawa upadłościowego i naprawczego)?”

podjął uchwałę:

Przepis art. 59 k.c. nie ma zastosowania do umowy sprzedaży prawa użytkowania wieczystego gruntu oraz własności wzniesionego na nim budynku, zawartej z naruszeniem obowiązku określonego w art. 59 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.).

(uchwała z dnia 22 listopada 2007 r., III CZP 97/07, H. Wrzeszcz, M. Bączyk, Z. Kwaśniewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 18 maja 2007 r., II Ca 514/07, zagadnienia prawnego:

„Czy do przedawnienia roszczeń o wynagrodzenie z tytułu umowy o utrzymanie domen internetowych zastosowanie odpowiednie ma art. 751 k.c. w zw. z art. 750 k.c. czy też stosuje się przepisy ogólne o przedawnieniach (art. 118 k.c.)?”
podjął uchwałę:

Roszczenie o wynagrodzenie wynikające z umowy o rejestrację i utrzymanie domeny internetowej przedawnia się po upływie terminów przewidzianych w art. 118 k.c.

(uchwała z dnia 22 listopada 2007 r., III CZP 109/07, H. Wrzeszcz, M. Bączyk, Z. Kwaśniewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Praw Obywatelskich we wniosku z dnia 10 maja 2007 r., RPO-550431-X-07/PM, zagadnienia prawnego:

„Czy uprawę rolną w rozumieniu art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy - Prawo łowieckie stanowią wszelkiego typu uprawy prowadzone na gruncie rolnym i stanowiące efekt działalności ludzkiej, powiązane z produkcyjną funkcją tego gruntu?”
podjął uchwałę:

Uprawą rolną w rozumieniu art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.) jest każda uprawa prowadzona na gruncie rolnym.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 27 listopada 2007 r., III CZP 67/07, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, M. Kocon, I. Koper, L. Walentynowicz, M. Wysocka, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 14 czerwca 2007 r., VI Ga 34/07, zagadnienia prawnego:

„Czy po rozwiązaniu spółki cywilnej podstawę prawną sądowego podziału *quoad usum* stanowi art. 206 k.c., implikujący drogę procesu, czy też należy jej poszukiwać w przepisach normujących czynności związane z zarządaniem majątkiem wspólnym, a więc w art. 199 zd. 2 i art. 201 zd. 2 k.c., przesądzających tryb nieprocesowy?”

podjął uchwałę:

Sąd dokonuje podziału rzeczy wspólnej *quoad usum* w postępowaniu nieprocesowym. Podstawę tego podziału stanowią art. 199 zdanie drugie i art. 201 zdanie drugie k.c.

(uchwała z dnia 29 listopada 2007 r., III CZP 94/07, K. Zawada, I. Koper, K. Tyczka-Rote)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowieniem z dnia 25 lipca 2007 r., V ACz 392/07, zagadnienia prawnego:

„Czy dokument urzędowy, o którym mowa w art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. Nr 146, poz. 1546 ze zm.), stanowi dokument stwierdzający przejście uprawnień w rozumieniu art. 788 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego, z których wynika przejście wierzytelności na fundusz sekurytyzacyjny w okolicznościach określonych w art. 788 § 1 k.p.c., stanowią dowód uzasadniający nadanie tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przeciwko zbywcy wierzytelności klauzuli wykonalności na rzecz funduszu sekurytyzacyjnego.

(uchwała z dnia 29 listopada 2007 r., III CZP 101/07, K. Zawada, I. Koper, K. Tyczka-Rote)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 2 lipca 2007 r., II Ca 580/07, zagadnienia prawnego:

„1. Czy dopuszczalne jest dochodzenie przed sądem powszechnym przez żołnierzy zawodowych odsetek od nieterminowej wypłaty uposażenia, które stały się wymagalne na podstawie art. 9 ust. 3a ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy (tekst jednolity: Dz.U. z 2002 r. Nr 76, poz. 693 ze zm.) oraz na podstawie art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 179, poz. 1750 ze zm.)?

w razie pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie:

2. czy sprawa z powództwa o odsetki ustawowe za opóźnienie w wypłacie uposażenia służbowego żołnierza zawodowego powinna być rozpoznawana przed sądem powszechnym w postępowaniu cywilnym, czy w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy?”

podjął uchwałę:

Roszczenia żołnierzy zawodowych o wypłatę odsetek ustawowych należnych na podstawie art. 9 ust. 3a ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy niezawodowych (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 76, poz. 693 ze zm.), a od dnia 1 lipca 2004 r. na podstawie art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 179, poz. 1750 ze zm.), podlegają rozpoznaniu w postępowaniu administracyjnym.

(uchwała z dnia 29 listopada 2007 r., III CZP 106/07, K. Zawada, I. Koper, K. Tyczka-Rote)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Zamościu postanowieniem z dnia 10 maja 2007 r., I Ca 97/07, zagadnienia

prawnego: „Czy osoba trzecia w rozumieniu przepisu art. 531 § 2 k.c. ponosi odpowiedzialność – jeżeli tak, to na jakiej podstawie prawnej – jeżeli rozporządziła uzyskaną korzyścią na rzecz innej osoby, która działała w dobrej wierze (tj. nie wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną) lub rozporządzenie było odpłatne?”

odmówił podjęcia uchwały.

*(postanowienie z dnia 8 listopada 2007 r., III CZP 95/07, K. Pietrzykowski,
Z. Strus, H. Wrzeszcz)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze postanowieniem z dnia 9 lipca 2007 r., II Cz 271/07, zagadnienia prawnego:

„Czy w sytuacji, gdy między małżonkami istnieje ustrój rozdzielności majątkowej powstały z mocy orzeczenia sądu (art. 52 § 1 i 2 k.r.o.) dopuszczalne jest przywrócenie wspólności ustawowej na podstawie małżeńskiej umowy majątkowej zawartej w formie aktu notarialnego?”

odmówił podjęcia uchwały.

*(postanowienie z dnia 22 listopada 2007 r., III CZP 99/07, H. Wrzeszcz,
M. Bączyk, Z. Kwaśniewski)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2007 r., II Cz 122/07, zagadnienia prawnego:

„Czy w postępowaniu wieczystoksięgowym o wpis hipoteki przymusowej kaucyjnej na rzecz wierzyciela Skarbu Państwa w oparciu o postanowienie

o zabezpieczeniu majątkowym, wydane w postępowaniu karnym w przedmiocie zabezpieczenia grożącej oskarżonemu kary grzywny (art. 292 § 1 k.p.k w zw. z art. 291 § 1 k.p.k. i art. 293 § 1 k.p.k) – wymagane jest pełnomocnictwo procesowe do reprezentacji Skarbu Państwa udzielone przez Prezesa Sądu sędziemu składającemu taki wniosek?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 29 listopada 2007 r., III CZP 98/07, K. Zawada, I. Koper, K. Tyczka-Rote)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 25 lipca 2007 r., I ACa 755/07, zagadnienia prawnego:

„Czy apelacja od wyroku rozwodowego kwestionująca winę oraz obowiązek płacenia alimentów na rzecz drugiego małżonka podlega opłacie stałej czy też sumie opłat stałej i stosunkowej zgodnie z dyspozycją art. 26 ust. 1 pkt 1 i art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.)?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 29 listopada 2007 r., III CZP 102/07, K. Zawada, I. Koper, K. Tyczka-Rote)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 136/07

„Czy przepis art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących nabywania własności nieruchomości (Dz.U. Nr 157, poz. 1315) ma zastosowanie także w sytuacji, gdy gmina stała się właścicielem nieruchomości z mocy samego prawa w trybie art. 7 ust. 1 w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 32, poz. 191)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 17 października 2007 r., I Ca 250/07, B. Bojakowska, I. Podwójniak, P. Majkowski)

Zdaniem Sądu Okręgowego, pojawia się wątpliwość co to tego, czy przepis art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących nabywania własności nieruchomości ma zastosowanie także w sytuacji, gdy gmina stała się właścicielem nieruchomości z mocy samego prawa w trybie art. 7 ust. 1 w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych.

Według Sądu drugiej instancji, dokonując wykładni językowej sformułowania zawartego w treści art. 4 przywołanej ustawy, można stwierdzić, że ustawodawca przede wszystkim miał na względzie procesy przekształceniowe typu likwidacja, komercjalizacja, prywatyzacja czy upadłość przebiegających w podmiotach wymienionych w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa.

Wobec tego, mając na względzie okoliczności sprawy, można przyjąć, co uczynił Sąd pierwszej instancji, że powołany przepis nie ma w tej sprawie

zastosowania. Wniosek ten jest tym bardziej uzasadniony, że ustawa z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym... przewidywała też nabycie prawa własności przez gminę w drodze przekazania mienia.

Dodatkowym argumentem jest fakt, że prawa powodów są chronione przez możliwość nabycia nieruchomości w trybie bezprzetargowym na podstawie art. 34 ustawy o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997r.

Należy jednak wskazać, że *ratione legis* uchwalenia ustawy z dnia 7 lipca 2005r. było zagwarantowanie wszystkim najemcom lokali zakładowych nabycie prawa własności tych lokali po cenach preferencyjnych, o czym mowa w art. 3 tej ustawy, a jej zastosowanie zostało rozszerzone na wszystkie sprawy, w których postępowanie dotyczące wykupu mieszkań w trybie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. nie zostało zakończone (art. 6). Wobec tego, mając na względzie wykładnię celowościową trzeba uznać, że przepisy omawianej ustawy powinny mieć także zastosowanie do stanu faktycznego ustalonego w przedmiotowej sprawie.

Za rozszerzoną wykładnią art. 4 ust. 1 ustawy przemawia także analiza ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym..., w szczególności art. 5-7 i 13, dotyczące nabycia mienia komunalnego przez gminy. Ustawa posługuje się nabyciem z mocy samego prawa oraz nabyciem z drodze przekazania mienia, przy czym ten różny sposób nabycia własności wynika, tylko z tego, do kogo należało mienie ogólnonarodowe (państwowe), w chwili uchwalenia ustawy.

W związku z tym można zająć stanowisko, że z nabycia preferencyjnego mieszkań zakładowych mają prawo skorzystać także najemcy w sytuacji, w której gmina nabyła prawo własności nieruchomości z mocy samego prawa.

A.Z.

*

III CZP 137/07

„1. Czy wobec unormowania zawartego w art. 17 § 2 k.s.h. w zw. z art. 228 pkt 4 k.s.h. dopuszczalne jest udzielenie przybicia własności nieruchomości (wieczystego użytkowania) na rzecz spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością reprezentowanej w toku likwidacji przez zarząd, bez uchwały wspólników wyrażającej zgodę na nabycie nieruchomości (wieczystego użytkowania) w sytuacji, gdy umowa spółki nie wyłącza konieczności uzyskania takiej zgody i w sytuacji, gdy przed wydaniem postanowienia o przybiciu zarząd spółki składa oświadczenie o braku zamiaru wyrażenia zgody przez wspólników?

2. a w przypadku udzielenia na powyższe pytanie odpowiedzi twierdzącej: czy brak wydania w terminie 2 miesięcy, przewidzianej w art. 17 § 2 k.s.h. uchwały wspólników zatwierdzającej czynność zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością po udzieleniu przybicia własności nieruchomości (wieczystego użytkowania), lecz przed jego uprawomocnieniem się, stanowi nową okoliczność, którą sąd drugiej instancji powinien uwzględnić przy wydawaniu rozstrzygnięcia na podstawie art. 382 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. jako przesłankę odmowy udzielenia przybicia?"

(postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 26 września 2007 r., II Cz 471/07, S. Mierzejewski, M. Bajor-Nadolska, M. Boniecki)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że skoro nabycie przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością prawa wieczystego użytkowania lub własności nieruchomości w toku licytacji jest nabyciem w rozumieniu art. 228 pkt 4 k.s.h., a umowa spółki nie wyłącza tej czynności z zakresu kompetencji zgromadzenia wspólników, to można przyjąć, iż do ważnego nabycia jednego z tych praw wymagana jest zgoda wspólników wyrażona w formie uchwały organu właścicielskiego.

Mając na względzie przebieg postępowania egzekucyjnego, prowadzącego do przejścia prawa własności, powstaje wątpliwość, czy zarząd spółki niedysponujący uchwałą wspólników wyrażającą zgodę na nabycie prawa wieczystego użytkowania lub własności nieruchomości może brać udział w licytacji, dokonywać postępień i w konsekwencji uzyskać przybicie na swoją rzecz.

Przeciwko dopuszczeniu do udziału w przetargu zarządu niedysponującego taką zgodą przemawia to, że do chwili zatwierdzenia czynności przez uchwałę wspólników wydaną *ex post* na podstawie art. 17 § 2 k.s.h., jest ona nieważna. Nie ma przy tym żadnej pewności, że uchwała taka zostanie podjęta. Prowadziłoby to

w konsekwencji do sytuacji, w której nieważne czynności organów spółki miałyby prowadzić do ważnego nabycia własności.

Stanowisko przeciwne, za którym opowiedział się Sąd drugiej instancji, znajduje uzasadnienie w przepisach dotyczących przebiegu licytacji, a w szczególności w art. 976 §1 k.p.c., który wymienia osoby niemogące wziąć udziału w licytacji. Należy zauważyć, że przepisu tego – ze względu na jego charakter, ograniczający powszechne prawo do udziału w przetargu – nie wolno wyklądać w sposób rozszerzający. Ponadto współnikom przysługuje ustawowe, wyrażone w art. 17 § 2 k.s.h., prawo do zatwierdzenia czynności w terminie dwóch miesięcy. Ustawodawca zatem nie wymaga bezwzględnie w chwili czynności, aby działający organ spółki zgodą taką dysponował.

Kolejna wątpliwość pojawia się, gdy spółka reprezentowana przez zarząd po zamknięciu licytacji, a przed wydaniem postanowienia o udzieleniu przybicia, składa oświadczenie, że współnicy nie wyrażą zgody przewidzianej w art. 17 § 2 k.s.h. Należy rozważyć, czy oświadczenie takie, pochodzące od organu reprezentującego spółkę na zewnątrz, z którego wynika, że nieważna w rozumieniu art. 17 §1 k.s.h. czynność prawna nie będzie konwalidowana, stanowi przesłankę dla sądu do odmowy udzielenia przybicia (za koncepcją taką przemawia nałożony na sądy obowiązek brania pod uwagę nieważności czynności prawnych z urzędu). Można także zaprezentować pogląd przeciwny, do którego skłania się Sąd Okręgowy, że oświadczenie takie nie wywołuje żadnych skutków istotnych dla wydania postanowienia o przybicciu. Stwierdzenie takie wydaje się uzasadnione, gdyż zarząd spółki nie jest w tym zakresie kompetentny i uchwałę o wyrażeniu zgody na nabycie prawa wieczystego użytkowania czy własności nieruchomości może podjąć wyłącznie zgromadzenie współników.

Rozważenia, zdaniem Sądu drugiej instancji, wymaga także kwestia bezskutecznego upływu terminu przewidzianego w art. 17 § 2 k.s.h., upływ taki powoduje bowiem, że czynność zarządu dokonana bez wymaganej zgody pozostaje nieważna i nie może być naprawiona. Według Sądu Okręgowego, przy rozstrzygnięciu tego zagadnienia zaprezentować można dwa przeciwstawne stanowiska. Według jednego, przy przyjęciu, że działania zarządu w toku przetargu były częścią procesu nabywania nieruchomości (prawa wieczystego użytkowania) przyjęć należy niedopuszczalność udzielenia przybicia (w drugiej instancji oddalenia zażalenia na

postanowienie o udzieleniu przybicia), gdyż czynności zarządu jako nieważne nie pociągały za sobą skutków prawnych. Przy takich założeniach prawomocne orzeczenie sądu sanowałoby nieważne czynności uczestników postępowania egzekucyjnego.

Prezentując także pogląd odmienny, Sąd drugiej instancji wskazał na stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy, z którego wynika, że postąpienie w toku licytacji nie jest, mimo wielu podobieństw, ofertą. Udział w licytacji nieruchomości jest działaniem prawnym zmierzającym do nabycia nieruchomości, jednak skutek nie następuje w wyniku czynności prawnej, lecz aktu jurysdykcyjnego – przysądzenia własności. Skoro tak, to – wydaje się – nie można mówić o postąpieniach w przetargu jako „nabyciu” w rozumieniu art. 228 pkt 4 k.s.h., do którego wymagana jest zgoda zgromadzenia wspólników.

A.Z.

*

III CZP 139/07

„Czy w sprawie o rozwód, w której właściwym do rozpoznania jest sąd w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia wydane na posiedzeniu niejawnym może wydać przewodniczący?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31 października 2007r., I ACz 623/07, I. Wiszniewska, R. Iwankiewicz, E. Skotarczak)

Przedstawione zagadnienie prawne dotyczy kwestii nieważności postępowania, którą sąd bierze pod uwagę z urzędu, z powodu sprzeczności składu orzekającego z obowiązującymi przepisami prawa. Sąd Apelacyjny zauważył, że przepisy dotyczące postępowania zabezpieczającego nie regulują kwestii składu sądu orzekającego o zabezpieczeniu. Odnosił się do art. 734 k.p.c., który określa właściwość sądu uprawnionego do udzielenia zabezpieczenia, wskazując, że do rozpoznania wniosków złożonych w toku postępowania właściwy jest sąd rozpoznający sprawę w danej

instancji. Zwrócił uwagę, że w stanie prawnym sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804) obowiązywał art. 736 k.p.c., który przewidywał, że w sprawach rozpoznawanych przez sąd w składzie trzyosobowym, przewodniczący może w wypadku niecierpiącym zwłoki sam wydać zarządzenie tymczasowe.

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego dotyczą interpretacji motywu pominięcia tego przepisu, w brzmieniu sprzed nowelizacji, w obowiązującym stanie prawnym. Sąd przedstawił pogląd doktryny, że pominięcie tej regulacji oznacza, iż intencją ustawodawcy było wykluczenie wyjątku uprawniającego przewodniczącego do wydania postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia w sprawach, w których właściwym do ich rozpoznania był sąd w składzie trzyosobowym. Przewodniczący nie ma już zatem kompetencji do samodzielnego wydania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, ale może to uczynić wyłącznie w takim składzie, w jakim rozpoznawana jest sprawa, z którą związany jest wniosek. Stanowisko doktryny nie uwzględnia jednak celu postępowania zabezpieczającego, a więc szybkiego rozstrzygnięcia kwestii będącej przedmiotem zabezpieczenia.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że skoro w wyniku nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego nie usunięto określonej regulacji prawnej z ustawy, z jednoczesnym zachowaniem pozostałych przepisów tej instytucji prawnej, to niezasadny jest wniosek co do woli ustawodawcy usunięcia regulacji art. 736 k.p.c. w poprzednim brzmieniu. Poza tym przepis ten dopuszczał możliwość wydania zarządzenia tymczasowego przez przewodniczącego w sytuacjach niecierpiących zwłoki, podczas gdy art. 47 § 2 k.p.c. uprawnia przewodniczącego do wydania postanowienia poza rozprawą. Zakresy zastosowania oby tych przepisów nie są zatem tożsame. Powołał się na uchwałę z dnia 7 lipca 1982 r., III CZP 29/82 (OSNC 1982, nr 1, poz. 6), w której Sąd Najwyższy wyjaśnił, że usunięcie art. 736 k.p.c. w dotychczasowym brzmieniu pozbawia przewodniczącego możliwości samodzielnego rozstrzygnięcia o zabezpieczeniu roszczenia w wypadkach niecierpiących zwłoki, ale nie wyklucza wydania przez niego postanowienia w tym przedmiocie w sytuacji objętej hipotezą art. 47 § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny przedstawił także pogląd odmienny, wynikający ze szczególnej pozycji postępowania zabezpieczającego. Wykładnia systemowa przepisów

regulujących postępowanie rozpoznawcze i zabezpieczające wskazuje na równorzędność, a nawet odrębność obu tych postępowań. Możliwość rozstrzygnięcia o zabezpieczeniu w toku postępowania rozpoznawczego nie może skutkować uznaniem tego postępowania za wypadkowe, należy bowiem uwzględnić jego odrębność, cel oraz przedmiot. Przepisy postępowania rozpoznawczego, w tym art. 47 § 2 k.p.c., mogą być stosowane w postępowaniu zabezpieczającym, ale wyłącznie odpowiednio, co wynika z art. 13 § 2 k.p.c. Rozważając możliwość zastosowania tego przepisu w postępowaniu rozpoznawczym na gruncie art. 736 k.p.c. w dotychczasowym brzmieniu, należy uznać, że przepis ten uprawniałby przewodniczącego do wydania zarządzenia tymczasowego, także po rozpoznaniu wniosku na rozprawie, jedynie w sytuacji niecierpiącej zwłoki. Znaczenie tego przepisu byłoby zatem znikome, gdyż celem postępowania zabezpieczającego zawsze jest szybkie działanie sądu.

Przedstawione argumenty prowadzą do przyjęcia, że celem art. 736 k.p.c. w dotychczasowym brzmieniu, było umożliwienie natychmiastowego rozpoznania wniosku o zabezpieczenie z pominięciem wymogu w zakresie składu, usunięcie tej regulacji w obecnym stanie prawnym wskazuje natomiast na wolę ustawodawcy odstąpienia od tego wyjątku.

E.S.S.

*

III CZP 140/07

„Czy po wyczerpaniu sumy gwarancyjnej określonej w umowie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego, poszkodowany w wypadku może domagać się na podstawie art. 357¹ k.c. ustalenia przez Sąd, że górną granicę odpowiedzialności ubezpieczyciela z tej umowy stanowi każdorazowo obowiązująca suma gwarancyjna wynikająca z przepisów o ubezpieczeniach obowiązkowych posiadaczy pojazdów mechanicznych?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 31 października 2007 r., I ACa 554/07, J. Nawrocki, Z. Grzywaczewski, E. Lauber-Drzazga)

Sąd Apelacyjny zauważył, że przedłożone zagadnienie prawne nie było dotychczas przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. Przedstawił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 29 grudnia 1994 r., III CZP 120/94 (OSNC 1995, nr 4, poz. 55), że w wyjątkowych sytuacjach możliwe jest zastosowanie art. 357¹ k.c. do spraw o świadczenia wynikające z obowiązkowego ubezpieczenia rolników od odpowiedzialności cywilnej, w których występuje suma gwarancyjna. Uzasadniając ten pogląd Sąd Najwyższy powołał się na względy słuszności, uchwała ta spotkała się jednak z krytyką doktryny, którą Sąd Apelacyjny podzielił.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zasady słuszności w postaci wynikającego z art. 5 k.c. zarzutu nadużycia prawa mogłyby stanowić podstawę orzeczenia w sprawie o uchylenie obowiązku rentowego albo pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, gdyby tytułowi egzekucyjnemu została nadana klauzula wykonalności.

E.S.S.

*

III CZP 141/07

„Czy wynagrodzenie syndyka określone w art. 122 i 123 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.) jest opodatkowane podatkiem od towarów i usług (Dz.U. z 2004 r. Nr 54, poz. 535 ze zm.) i czy określone w art. 123 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 kwietnia 1998r. w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia syndyka masy upadłości i zarządcy odrębnego majątku (Dz.U. z 1998 r. Nr 55, poz. 358), stawki wynagrodzenia syndyka powinny być podwyższone o podatek VAT?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 31 sierpnia 2007 r., V Gz 86/07, Z. Bojanowski, Z. Wolna, A. Znak)

W uzasadnieniu pierwszego pytania Sąd Okręgowy przedstawił dwa przeciwne stanowiska. Pierwsze z nich, zostało wyrażone przez Naczelnego Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 20 lutego 2007 r., I FSK 1190/05 (niepubl.), w którym uznano, że syndyk jest płatnikiem podatku od towarów i usług, czynności wykonywane przez niego stanowią bowiem świadczenie usług w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2004 r. Nr 54, poz. 535 ze zm., zwanej dalej „ustawą”) ani nie zostały wyłączone od obowiązku ponoszenia tego podatku na mocy art. 6 ustawy. Dla oceny obowiązku podatkowego istotne jest, czy świadczona usługa jest odpłatna oraz czy jest wykonywana przez podatnika, o którym mowa w art. 15 ust. 1 ustawy. Zgodnie z tym poglądem, syndyk spełnia przesłanki tego przepisu, gdyż jest podmiotem, którego działalność nosi znamiona działalności gospodarczej w rozumieniu art. 15 ust. 2 ustawy. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w praktyce urzędów skarbowych.

Odmienne zapatrywanie prezentuje Ministerstwo Sprawiedliwości, podkreślając, że syndyk jest organem postępowania upadłościowego, a relacje występujące między nim a upadłym i wierzycielami nie są relacjami zachodzącymi między równorzędnymi podmiotami, ale między organami postępowania a jego uczestnikami. Powołanie syndyka, które następuje na mocy orzeczenia sądu lub sędziego komisarza, nie nosi cech zawarcia umowy o pracę, gdyż nie występuje tu stosunek podległości służbowej. Nie może być także utożsamiane z zawarciem umowy cywilnej, np. zlecenia lub umowy o dzieło, ponieważ syndyk jest powoływany aktem władczym. Syndyk, wykonując swą funkcję, nie prowadzi także działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.) oraz ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095). Wyznaczenie syndyka jest wyłączną decyzją sądu upadłościowego i nie przysługuje mu roszczenie o powołanie na to stanowisko. Wykonywanie tej funkcji nie cechuje zatem swoboda podejmowania i zaprzestania prowadzenia działalności. Poza tym w sprawach dotyczących masy upadłości syndyk działa na rachunek upadłego, a w pozostałym zakresie jako rzecznik interesu publicznego. Jego wynagrodzenie jest wynagrodzeniem procesowym, gdyż otrzymuje je za pełnienie funkcji procesowej. Charakter tego wynagrodzenia oraz określenie ostatecznego terminu do złożenia

wniosku o przyznania go przesądzają, że nie jest to wynagrodzenie z tytułu świadczenia usług w ramach prowadzonej działalności gospodarczej.

Stanowisko to uwzględnia także podobieństwo pozycji prawnej syndyka do komornika, a zgodnie z interpretacją Ministra Finansów z dnia 30 lipca 2004 r. (PP 10-812-802/04/MR) komornik nie jest podatnikiem podatku od towarów i usług. Podobieństwo tych dwóch funkcji skłania do przyjęcia takiej samej zasady w stosunku do syndyka.

Sąd Okręgowy podzielił argumenty stanowiska Ministerstwa Sprawiedliwości. Aprobata tego poglądu powoduje bezzasadność pierwszego pytania zagadnienia prawnego, odpowiedź na to pytanie jest jednak istotna przy uznaniu trafności poglądu Naczelnego Sądu Administracyjnego. Sąd Okręgowy zauważył, że przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 kwietnia 1998 r. w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia syndyka masy upadłości i zarządcy odrębnego majątku (Dz.U. Nr 55, poz. 358) nie określają, czy syndykowi przyznawane jest wynagrodzenie netto, czy brutto. Beneficjentem rozliczenia wynagrodzenia syndyka jest masa upadłości, do której podatek ten jest zwracany w wyniku rozliczenia z urzędem skarbowym. Przyznanie zatem wynagrodzenia zwiększonego o podatek od towarów i usług spowoduje, że syndyk otrzyma wynagrodzenie w wysokości określonej rozporządzeniem. Nieuwzględnienie tego podatku w wynagrodzeniu syndyka będzie natomiast skutkowało pomniejszeniem jego wynagrodzenia o podatek, który zostanie następnie zwrócony do masy upadłości.

E.S.S.

*

III CZP 142/07

„1. Czy zwolnienie od kosztów sądowych udzielone stronie w postępowaniu rozpoznawczym obejmuje także postępowanie wszczęte wniesieniem skargi kasacyjnej;

2. Czy pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do wniesienia skargi kasacyjnej oraz występowania w postępowaniu wszczętym jej wniesieniem (art. 91 k.p.c.)?”

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2007 r., BSA I-4110-6/07)

Zagadnienie to łączy się z problematyką charakteru postępowania kasacyjnego po zmianie wprowadzonej na podstawie ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) oraz związku tego postępowania z dotychczasowym postępowaniem w sprawie zakończonej prawomocnym orzeczeniem sądu drugiej instancji.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zauważył, że pytanie wyrażone w punkcie pierwszym zagadnienia prawnego nie zostało dotychczas prawnie uregulowane, a w judykaturze Sądu Najwyższego w tym zakresie występuje rozbieżność. Przedstawił stanowisko Sądu Najwyższego zakładające, że zwolnienie od kosztów sądowych udzielone stronie przez sąd w toku postępowania rozpoznawczego rozciąga się na postępowanie wywołane wniesieniem skargi kasacyjnej. Ustawodawca uregulował tę kwestię wprost w art. 771 k.p.c. w stosunku do postępowania egzekucyjnego, nie ma więc żadnych powodów, dla których zwolnienie od kosztów sądowych przyznane w toku postępowania rozpoznawczego mogłoby rozciągać się na postępowanie egzekucyjne, które wszczynane jest po uprawomocnieniu się orzeczenia, a nie obejmowałoby postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej. Za poglądem tym przemawiają także względy celowościowe (m.in. postanowienia z dnia 30 maja 2006 r., I CZ 23/06, niepubl., z dnia 26 lipca 2006 r., IV CZ 59/06, niepubl., z dnia 8 sierpnia 2006 r., I CSK 170/06, niepubl. lub z dnia 28 sierpnia 2006 r., IV CSK 166/06, niepubl.).

W innych orzeczeniach Sąd Najwyższy przyjął, że skoro ani kodeks postępowania cywilnego, ani ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) nie zawierają przepisów regulujących kwestię skuteczności sądowego zwolnienia od kosztów sądowych w postępowaniach wszczynanych po uprawomocnieniu się orzeczenia sądu drugiej instancji, w tym w postępowaniu kasacyjnym, to należy uznać, że zwolnienie to nie rozciąga się na postępowanie wywołane wniesieniem tej skargi. Za tym zapatrywaniem przemawia także wykładnia historyczna. Ponadto, podkreślając akcesoryjny charakter postępowania o zwolnienie od kosztów sądowych,

Sąd Najwyższy uznał, że uprawomocnienie się orzeczenia sądu drugiej instancji zawierającego rozstrzygnięcie o kosztach powoduje bezprzedmiotowość orzeczeń dotyczących zwolnienia od kosztów sądowych, chyba że przepis szczególny nakazuje rozciągnąć przyznane zwolnienie od kosztów sądowych na dalsze samodzielne fazy postępowania, jak np. art. 771 k.p.c. Zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych stanowi jednak wyjątek od ogólnej zasady odpłatności wymiaru sprawiedliwości, nie może być zatem interpretowane rozszerzająco, co oznacza, że nie rozciąga się na postępowania wszczynane po uprawomocnieniu się orzeczenia sądu drugiej instancji (np. postanowienia z dnia 23 stycznia 2007 r., III CZ 3/07, niepubl., z dnia 14 marca 2007 r., I CZ 5/07, niepubl. lub z dnia 24 sierpnia 2007 r., I CZ 88/07, niepubl.).

Odnosząc się do pytania przedstawionego w punkcie drugim zagadnienia prawnego, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zauważył, że w tym zakresie także występuje rozbieżność w judykaturze Sądu Najwyższego i przedstawił dwa dominujące stanowiska. Pierwsze przyjmuje, że pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje *ex lege* umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej oraz do występowania w postępowaniu wywołanym jej wniesieniem, skarga kasacyjna inicjuje bowiem nową, odrębną sprawę, która toczy się po uprawomocnieniu się zaskarżonego orzeczenia poza strukturą sądów powszechnych, a celem jej jest wyłącznie kontrola legalności tego orzeczenia.

Podnoszony jest także argument, że art. 91 k.p.c. nie obejmuje swym zakresem skargi kasacyjnej. Gdyby intencją ustawodawcy było rozciągnięcie zakresu tego przepisu także na skargę kasacyjną, to wyraziłby to *expressis verbis* w treści przepisu tak, jak w przypadku skargi o wznowienie postępowania, tym bardziej, że obie skargi należą do nadzwyczajnych środków zaskarżenia przysługujących od prawomocnych orzeczeń. Za tym stanowiskiem przemawia także wykładnia historyczna art. 91 k.p.c. (np. zarządzenia Przewodniczącego Wydziału z dnia 12 stycznia 2006 r., III CSK 137/05, niepubl., z dnia 10 maja 2006 r., III CSK 115/06, niepubl. lub z dnia 16 lipca 2006 r., III CSK 139/06, niepubl.).

Z odmiennego stanowiska Sądu Najwyższego wynika, że zawarte w art. 91 k.p.c. wyliczenie czynności procesowych, na które rozciąga się pełnomocnictwo, ma charakter przykładowy, nie jest więc wyczerpujące. Skoro przepis ten stanowi, że zakres pełnomocnictwa procesowego obejmuje

czynności związane z wniesieniem skargi o wznowienie postępowania, a więc nadzwyczajnego środka prawnego, to należy uznać, że czynnościami procesowymi łączącymi się ze sprawą są także czynności związane z wniesieniem innych nadzwyczajnych środków prawnych, w tym skargi kasacyjnej. Ten nurt orzecznictwa Sądu Najwyższego przyjmuje, że wniesienie skargi kasacyjnej nie prowadzi do wszczęcia nowej, odrębnej sprawy, ale jest czynnością procesową łączącą się ze sprawą, w której udzielono pełnomocnictwa do podejmowania wszystkich związanych z nią czynności procesowych, także po uprawomocnieniu się wyroku (np. postanowienia z dnia 24 sierpnia 2005 r., II CZ 73/05, niepubl., z dnia 7 kwietnia 2006 r., III CZ 13/06, niepubl. lub z dnia 23 stycznia 2007 r., III CZ 3/07, niepubl.).

E.S.S.

*

III CZP 143/07

„Czy dla przypisania odpowiedzialności, o której mowa w art. 299 § 1 k.s.h. byłemu członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a następnie jej likwidatorowi, konieczne jest aby zobowiązanie niespełnione przez spółkę powstało przed otwarciem likwidacji, to jest, czy powstanie tego zobowiązania po otwarciu i w związku z likwidacją, uniemożliwia przypisanie tej odpowiedzialności takiemu likwidatorowi, jeżeli stan majątkowy spółki po otwarciu likwidacji, uniemożliwiający spełnienie zobowiązania, pozostaje w związku przyczynowym z wcześniejszym zaniechaniem wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości w czasie właściwym według przepisów obowiązującego prawa?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 16 listopada 2007 r., II Ca 1798/06, A. Adamczuk, P. Majchrzak, R. Marchwicki)

Podstawą wątpliwości Sądu Okręgowego jest rozbieżność występująca w zakresie przedstawionego zagadnienia prawnego zarówno w orzecznictwie sądów powszechnych, jak i w judykaturze Sądu Najwyższego.

Sąd Okręgowy wyodrębnił stanowisko przyjmujące, że likwidator, na mocy art. 280 k.s.h., ponosi odpowiedzialność określoną w art. 299 k.s.h. Aby przypisać mu tę odpowiedzialność należy jednak dokonać oceny, czy w okresie, w którym miał wpływ na bieg spraw spółki, działał z należytą starannością, tj. czy złożył w odpowiednim czasie wniosek o wszczęcie postępowania upadłościowego lub układowego oraz czy w okresie sprawowania przez niego funkcji zobowiązania spółki już istniały. Jeżeli dochodzone wierzytelności stały się wymagalne po objęciu funkcji likwidatora, to może on skutecznie ekskulpować się od tej odpowiedzialności, gdyż objęcie przez niego funkcji nastąpiło po czasie, w którym powinien zostać złożony wniosek o ogłoszenie upadłości, a więc po czasie, w którym spółka utraciła płynność finansową. Dla możliwości przypisania likwidatorowi odpowiedzialności za zobowiązania spółki istotna jest więc ocena sytuacji finansowej spółki z chwili otwarcia postępowania likwidacyjnego oraz moment powstania dochodzonych wierzytelności. Jeśli niezrealizowane przez spółkę wierzytelności powstały po otwarciu likwidacji, to likwidator nie ponosi za nie odpowiedzialności nawet wtedy, gdy wcześniej pełnił funkcję członka zarządu i nie dopełnił obowiązku zgłoszenia wniosku o otwarcie postępowania układowego lub upadłościowego.

Sąd Okręgowy przedstawił także inny pogląd, że odpowiedzialność likwidatora nie ogranicza się do zobowiązań powstałych przed objęciem przez niego tej funkcji, likwidator, będąc wcześniej członkiem zarządu, brał bowiem udział w prowadzeniu spraw spółki. Powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego, że między brakiem nakazanych przez prawo działań po stronie członków zarządu lub likwidatorów a powstaniem szkody musi zachodzić adekwatny związek przyczynowy (uchwała z dnia 25 listopada 2003 r., III CZP 75/03, OSNC 2005, nr 1, poz. 3, oraz wyrok z dnia 21 maja 2004 r., III CK 55/03, niepubl.). Należy zatem uznać, że między niezłożeniem przez likwidatora we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości a powstaniem szkody w postaci niezrealizowanych przez spółkę wierzytelności powstałych na skutek utrzymywania zatrudnienia w spółce mimo braku dochodu i majątku przewyższającego długi zachodzi adekwatny związek przyczynowy. Konkludując, objęcie funkcji likwidatora nie zwalnia od odpowiedzialności za zobowiązania spółki powstałe po objęciu tej funkcji nawet wtedy, gdy stan niewypłacalności powstał przed ogłoszeniem likwidacji. Przesłanki tej odpowiedzialności są spełnione, gdy likwidator, pełniący wcześniej funkcję członka

zarządu, nie wykaże, że nie ponosi winy za powstały w czasie pełnienia przez niego funkcji członka zarządu stan niewypłacalności spółki, a więc jeśli udowodni, że między powstaniem wierzytelności a działalnością spółki w czasie, gdy zaprzestała płacenia swoich długów zachodzi adekwatny związek przyczynowy i związek ten występuje także między brakiem nakazanych prawem działań członków zarządu spółki, którzy na skutek lekkomyślności nie złożyli w odpowiednim czasie wniosku o wszczęcie postępowania układowego lub upadłościowego.

Sąd Okręgowy skłonił się do przyjęcia drugiego stanowiska, za którym przemawia wykładnia systemowa i celowościowa art. 280 i 299 k.s.h. Objęcie funkcji likwidatora nie może być postrzegane w zupełnym oderwaniu od działalności tej osoby jako członka zarządu spółki przed otwarciem likwidacji. Likwidator, będący wcześniej członkiem zarządu ponosi odpowiedzialność za zobowiązania spółki, jeżeli można mu przypisać winę w postaci choćby lekkomyślności w prowadzeniu spraw spółki, gdyż przed otwarciem likwidacji, będąc osobą uprawnioną i zobowiązaną do złożenia wniosku o otwarcie postępowania układowego lub upadłościowego, nie dopełnił tego we właściwym czasie, co spowodowało powstanie późniejszych zobowiązań spółki, które pozostają w adekwatnym związku przyczynowym z powyższym zaniechaniem.

E.S.S.

*

III CZP 144/07

„Czy odpowiedzialność z tytułu zaspokojenia roszczeń współwłaściciela, który dokonał nakładów na rzecz wspólną ponoszą osoby będące współwłaścicielami tejże rzeczy w chwili orzekania o odpowiedzialności z tego tytułu, czy też osoby będące współwłaścicielami w czasie, kiedy dany nakład został dokonany oraz czy w tym zakresie ma znaczenie fakt, iż aktualny współwłaściciel rzeczy zobowiązany ewentualnie do zwrotu wartości nakładów nabył udział we współwłasności na podstawie umowy o charakterze nieodpłatnym?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 31 października 2007 r., III Ca 463/07, J. Małodobry, J. Szoski, A. Skrzekut)

Wątpliwości Sądu Okręgowego dotyczą kwestii przedawnienia roszczeń o zwrot nakładów poczynionych na rzecz wspólną, będącą przedmiotem postępowania o zniesienie współwłasności. Dla rozstrzygnięcia tego zagadnienia szczególne znaczenie ma określenie, czy roszczenia te mają charakter obligacyjny, czy rzeczowy. Sąd Okręgowy zauważył, że w tym zakresie zarówno w doktrynie, jak i w judykaturze Sądu Najwyższego występuje rozbieżność. Przedstawił dwa dominujące stanowiska Sądu Najwyższego.

Pierwsze zostało wyrażone w uchwałach z dnia 10 maja 2006 r., III CZP 1/06 (OSNC 2007, nr 3, poz. 38) i z dnia 19 grudnia 1973 r., III CZP 78/73 (OSNC 1974, nr 10, poz. 165) oraz w postanowieniu z dnia 5 grudnia 1997 r., I CKN 58/97 (OSNC 1998, nr 7-8, poz. 112). Zakłada ono, że zobowiązanie współwłaściciela z tytułu zwrotu nakładów dokonanych na wspólną nieruchomość nie przechodzi na nabywcę udziału, roszczenie to ma zatem charakter obligacyjny. Drugie zapatrywanie zostało wskazane w wyrokach z dnia 18 marca 1999 r., I CKN 928/97 (BSN 1999, nr 7-8, s. 5) i z dnia 25 lipca 2003 r., V CK 141/02 (niepubl.) oraz w uchwale z dnia 6 stycznia 1980 r., III CZP 80/79 (OSNCP 1980, nr 9, poz. 157) i przyjmuje, że pojęcie „współwłaściciele” zawarte w art. 207 k.c. oznacza każdoczesnego współwłaściciela i nie ma żadnych ograniczeń podmiotowych, pozostali współwłaściciele powinni zatem zwrócić osobie dokonującej nakładów ich równowartość – stosownie do wielkości posiadanych udziałów w rzeczy wspólnej. W sytuacji, w której współwłaściciel zbył udział w rzeczy wspólnej obowiązek ten przechodzi na nabywcę, roszczenie o zwrot nakładów ma zatem charakter rzeczowy.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2006 r., III CZP 11/06, dotyczy sytuacji, w której nabywca nabył udział we współwłasności nieruchomości na podstawie umowy sprzedaży, a więc czynności odpłatnej. W przedstawionym zagadnieniu prawnym udział we wspólnej nieruchomości został natomiast nabyty na podstawie umowy darowizny, czyli czynności odpłatnej. Z tego względu powyższa uchwała nie może być stosowana w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy uznał za niezasadne stanowisko, że nabywcy udziału w rzeczy wspólnej uzyskują korzyść majątkową w postaci nakładów poczynionych na tą rzecz,

gdyż nabyli oni nieruchomość pod tytułem darmym, a nakłady te zwiększyły jej wartość. Względy słuszności przemawiają za przyjęciem, że na nabywcę udziału we wspólnej nieruchomości przeszedł obowiązek wydania korzyści w postaci poczynionych nakładów, w przeciwnym razie osoby, które ich dokonały, nie mogłyby uzyskać zwrotu ich wartości ze względu na przedawnienie roszczenia. Doświadczenie życiowe wskazuje jednak, że gdy współwłaścicielami nieruchomości są członkowie najbliższej rodziny, między którymi panują dobre stosunki, zazwyczaj nie dochodzi do rozliczania nakładów. Sąd Okręgowy zauważył, że gdyby uczestnicy, tj. osoby które dokonały nakładów, nie oczekiwali zwrotu nakładów, to ich stanowisko w zakresie sposobu zniesienia współwłasności mogłoby być inne.

E.S.S.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Po zniesieniu współwłasności nieruchomości przez umowny podział fizyczny hipoteka na udziale współwłaściciela obciąża nowo powstałe nieruchomości w części odpowiadającej pierwotnie obciążonemu udziałowi.

(uchwała z dnia 20 marca 2003 r., III CZP 1/03, A. Górski, M. Bączyk, K. Zawada, OSNC 2004, nr 1, poz. 3; BSN 2003, nr 3, s. 1; MoP 2003, nr 8, s. 338; MoP 2003, nr 23, s. 1088; Prok. i Pr. - dodatek 2003, nr 10, poz. 31; NPN 2003, nr 2, s. 48; Pr. Bank. 2004, nr 2, s. 13; Pal. 2004, nr 9-10, s. 240; R. Pr. 2004, nr 2, s. 111; R. Pr. 2005, nr 5, s. 125; Rej. 2004, nr 1, s. 145)

Glosa

Jacka Ruszkowskiego Państwo i Prawo 2007, nr 11, s. 134

Komentowane orzeczenie dotyczy wykładni art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (dalej: „u.k.w.h.”). Glosator skrytykował uchwałę, gdyż – jego zdaniem – wprowadziła do polskiego systemu prawnego automatyzm obciążenia hipoteką łączną, która powstaje z mocy samego prawa.

Zauważył, że proste stosowanie analogii z art. 76 ust. 1 u.k.w.h. do hipoteki na udziale współwłaściciela w nieruchomości wspólnej prowadzi do wniosku, iż w wyniku dalszego podzielenia udziału hipoteka ciąży na nowo utworzonych mniejszych udziałach. Podział przedmiotu (nieruchomości), na którym ustanowiony był udział we współwłasności, jest czymś innym niż podział przedmiotu hipoteki (udziału), na którym była ona ustanowiona. Zdaniem autora glosy, „wywrócenie” interpretacyjne „analogicznego” stosowania art. 76 ust. 1 u.k.w.h., jakiego dokonał Sąd Najwyższy w glosowanej uchwale, polega na tym, że Sąd Najwyższy dopuścił „odpowiednie” stosowanie ww. przepisu, dotyczącego sytuacji, w której hipoteka została ustanowiona na nieruchomości wspólnej, do sytuacji, w której hipoteka obciąża udział

współwłaściciela w nieruchomości wspólnej. Jak zaznaczył, Sąd Najwyższy nie dokonał wykładni rozszerzającej ani nie zastosował analogii, ale stworzył nową normę prawną kosztem praw majątkowych współwłaścicieli, którzy swoich udziałów nie obciążyli.

Glosator skrytykował pogląd, że hipoteka obciążająca udział we współwłasności nieruchomości obciąża w danym ułamku całą nieruchomość, nie zaś cały udział współwłaściciela. Niedopuszczalne jest, jego zdaniem, umowne obciążenie hipoteką części przedmiotu. Dłużnik hipoteczny nie rozporządza częścią całej rzeczy wspólnej (nieruchomości), jak wywiódł Sąd Najwyższy, ale tylko wiązką praw, danym ułamkiem prawa współwłasności nieruchomości. Część rzeczy wspólnej nie jest tożsama z udziałem w nieruchomości. Wskazał, że o ile między rzeczą – nieruchomością a prawem własności można postawić znak równości, gdyż ta wiązka praw w istocie „wypełnia rzecz”, o tyle między częścią rzeczy – częścią nieruchomości a udziałem we współwłasności nie można postawić znaku równości, gdyż wiązka praw współwłaściciela „nie wypełnia” tego przedmiotu, choćby w zakresie zarządu lub rozporządzania częścią rzeczy wspólnej.

Zdaniem autora, rozciągnięcie *ex lege* możliwości obciążenia hipoteką z udziału we współwłasności nieruchomości na ułamkową część rzeczy wspólnej stoi w sprzeczności z wymogiem uzyskania jednomyślności współwłaścicieli co do czynności rozporządzających rzeczą wspólną lub częścią rzeczy wspólnej. Pozbawia też innych współwłaścicieli uprawnień, które muszą zawsze przy nich pozostać. Ponadto prowadzi do ustalenia zupełnego władztwa do części rzeczy wspólnej tylko dla jednego współwłaściciela, bez względu na wielkość jego udziału, co godzi w rdzeń prawa współwłasności, czyli w zasady władztwa nad rzeczą wspólną, bez których to prawo nie istnieje.

Przyjęcie stanowiska zaprezentowanego przez Sąd Najwyższy – zdaniem komentatora – w praktyce uniemożliwia korzystanie z atrybutów współwłasności (tj. np. możliwości jej zniesienia w każdym czasie), czyli podstawowych uprawnień składających się na treść tego prawa. Takie rozwiązanie godzi w istotę współwłasności, bo prowadzi do rzeczywistego obciążenia i ograniczenia przez to atrybutu (*abusus*) swobodnego rozporządzania przedmiotem własności, w szczególności w możliwość nieograniczonego żądania zniesienia współwłasności nie tylko umownie, ale i przed sądem.

Głosowanemu orzeczeniu zarzucił, że obciążenie hipoteką nieruchomości współwłaścicieli, których udziały nie były nią dotąd obciążone i których zgoda nie była potrzebna do ustanowienia hipoteki na udziale innego współwłaściciela, narusza ich prawo własności. W jego ocenie, stosowanie w ten sposób „analogii” jest sprzeczne z podstawowymi prawami człowieka do ochrony własności i innych praw majątkowych (art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji) oraz poszanowania mienia i ochrony własności (art. I Protokołu I do Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności). Taka „analogia” jest działaniem na szkodę współwłaścicieli, którzy nie obciążali swoich udziałów, a przy tym, przy ustanawianiu hipotek przez innych współwłaścicieli, nie mieli nawet statusu zainteresowanego (brak woli i wiedzy) – jak osoba trzecia.

Komentator wskazał, że koncepcja wywodzona przez swoistą „analogię” z uchwały Sądu Najwyższego nadaje się do stosowania tylko wtedy, gdy w wyniku podziału fizycznego niektórzy współwłaściciele nie dostaną nic lub otrzymają nieruchomości o wartości mniejszej od ich udziałów. Jeśli przyjąć, że po zniesieniu współwłasności przez podział fizyczny nieruchomości hipoteka utrzymuje się tylko na nieruchomości otrzymanej przez współwłaściciela – pierwotnego dłużnika hipotecznego, interes wierzyciela nie jest zagrożony, gdy dłużnik hipoteczny w wyniku podziału otrzymał nieruchomości o wartości conajmniej odpowiadającej wartości udziału. Sytuacja może nawet ulec polepszeniu, gdyż egzekucja z nieruchomości jest zazwyczaj bardziej efektywna niż egzekucja z udziału we współwłasności nieruchomości.

Reasumując, zdaniem glosatora, powyższe przemawia za słusnością ochrony współwłaścicieli, którzy hipoteki nie ustanowili, gdyż nie mają oni wpływu na obciążenie udziału przez jednego z nich, a często mogą nawet o tym nie wiedzieć, pozostają bowiem poza stosunkiem wierzyciel – dłużnik. Z kolei wierzyciel hipoteczny, godząc się na ustanowienie hipoteki na udziale we współwłasności, powinien liczyć się z tymczasowym charakterem współwłasności w częściach ułamkowych i mieć świadomość zagrożeń wyływających z „wplątania się” w stosunek współwłasności.

Do komentowanego orzeczenia głosę krytyczną napisał Z. Woźniak (Pal. 2004, nr 9-10, s. 240), a głosę aprobowującą A. Bieranowski (Rej. 2004, nr 11, s. 138). Głos zabrał także Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2003, nr 5-6, s. 256).

M.K.

Przymusowe umorzenie udziałów nie może być wykorzystywane do usunięcia wspólnika ze spółki z przyczyn przewidzianych w art. 266 § 1 k.s.h.

(wyrok z dnia 12 maja 2005 r., V CK 562/04, M. Kocon, Z. Kwaśniewski, K. Zawada, OSNC 2006, nr 4, poz. 70; BSN 2005, nr 10, s. 12; MoP 2006, nr 13, s. 714; R. Pr. 2006, nr 3, s. 112; Rej. 2005, nr 11, s. 153; NPN 2005, nr 4, s. 67; Pr. Spółek 2006, nr 10, s. 59)

Glosa

Andrzeja Kocha, Orzecznictwo Sądów Polskich 2007, nr 11, poz. 122

Autor podzielił pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym niedopuszczalne jest jedynie przykładowe wskazanie w umowie spółki powodów umorzenia automatycznego, krytycznie ocenił natomiast wywód dotyczący umorzenia przymusowego niemającego postaci „automatycznej”. Komentator nie zaaprobował w tym zakresie stanowiska wyłączającego dopuszczalność unicestwienia udziałów wspólnika przez ich umorzenie przymusowe „zwykłe” z powodu jego niewłaściwych, w tym szkodzących spółce, zachowań. Wskazał, że umorzenie przymusowe – przewidziane w umowie spółki – jest zabiegiem akceptowanym przez wszystkich wspólników, którzy z góry wyrażają zgodę na unicestwienie w ten sposób ich udziałów. Nie dostrzegł również w postanowieniach umowy spółki określających przyczyny umorzenia próby obejścia art. 266 k.s.h., jeżeli tylko sformułowane są w sposób konkretny. Wskazał ponadto, że za dopuszczalnością umorzenia przymusowego „sankcyjnego” przemawia zasada swobody umów i rezultaty wykładni historycznej, nie sprzeciwiają się jej art. 199 § 1 i § 4 k.s.h., a uchwała wspólników o umorzeniu udziałów podlega kontroli sądowej na podstawie art. 249 § 1 k.s.h. Komentator dodał, że uznanie za dopuszczalne umorzenia „sankcyjnego” nie oznacza niestosowania instytucji wyłączenia wspólnika na podstawie art. 266 k.s.h. Podniósł przy tym, że rezultaty stosowania obu tych instytucji są różne i przyjął, iż umorzenie „sankcyjne” powinno być pozostawione kompetencji zgromadzenia wspólników.

Aprobującą glosę do komentowanego orzeczenia opracowali W.J. Katner (Glosa 2007, nr 2, s. 23) i P. Brzeziński (MoP 2007, nr 20, s. 1156), a glosę krytyczną

napisał M. Rodzynek (Pr. Spółek 2007, nr 9, s. 50). Omówienie wyroku znaleźć można także w opracowaniu K. Bilewskiej pt. „Przesłanki automatycznego umorzenia udziałów w spółce z o.o.” (Pal. 2006, nr 9-10, s. 268) oraz w “Przeglądzie orzecznictwa” J. Kruczałak-Jankowskiej (Gdańskie Studia Prawnicze - Przegląd orzecznictwa 2006, nr 3, s. 48).

M.P.

*

teza oficjalna

Skuteczne jest zastrzeżenie klauzuli z art. 514 k.c., zawarte w załączniku do umowy stanowiącej część składową dokumentu stwierdzającego wierzytelność, której przelew dotyczy.

teza Palestry

Zakaz cesji bez zgody dłużnika jest skuteczny, jeśli znajduje się w dokumentacji kontraktu, stanowiącej jego integralną część, a więc np. w załączniku do umowy właściwej.

(wyrok z dnia 20 lipca 2005 r., II CK 791/04, H. Ciepła, A. Górski, M. Grzelka, MoP 2005, nr 17, s. 827)

Glosa

Marleny Wach, Palestra 2007, nr 9-10, s. 329

Glosa ma charakter aprobujący. Autorka stwierdziła, że *pactum de non cedendo* może być elementem umowy kreującej dany stosunek obligacyjny, mieć też postać klauzuli dodanej przez strony już po powstaniu zobowiązania, wprowadzonej w formie aneksu do tej umowy, lub też inną formę. W jej ocenie, zastrzeżenie takie może mieć charakter bezwzględnego zakazu zbycia wierzytelności lub w określony sposób ograniczać możliwość dokonywania cesji, np. przez wprowadzenie warunków, pod którymi przelew jest dopuszczalny. Glosatorka wskazała następnie, że naruszenie zakazu zbywania wierzytelności nie powoduje automatycznie nieważności przelewu,

lecz tzw. bezskuteczność zawieszoną dopóty, dopóki dłużnik nie wyrazi zgody na przelew lub definitywnie nie odmówi jego potwierdzenia.

Autorka podniosła następnie, że zakres zastosowania art. 514 k.c. jest szerszy niż wynika to z jego brzmienia. Uznała, że stwierdzenie wierzytelności pismem może nastąpić także w wyniku wystawienia przez wierzyciela dokumentu (np. faktury) potwierdzającego wykonanie zobowiązania i akceptowanego przez dłużnika. Dodała, że z zakresu pism stwierdzających wierzytelność nie można z góry wyłączać umów ramowych.

M.P.

*

Przewidziany w art. 108a § 5 Prawa spółdzielczego (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.) termin do rozpatrzenia przez walne zgromadzenie zgłoszonego przez członków spółdzielni żądania o podziale spółdzielni jest terminem zawitym prawa materialnego.

(wyrok z dnia 4 października 2006 r., II CSK 105/06, I. Gromska-Szuster, D. Zawistowski, T. Żyżnowski, OSNC 2007, nr 7-8, poz. 112; OSP 2007, nr 11, poz. 124; BSN 2007, nr 1, s. 17 ; NPN 2007, nr 1, s. 57; R. Pr. 2007, nr 4, s. 107; MoP 2007, nr 18, s. 1007)

Glosa

Adama Jedlińskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2007, nr 11, poz. 124

Komentator stwierdził, że podział spółdzielni na podstawie art. 108a Prawa spółdzielczego jest jednostronną czynnością prawną spółdzielni dotychczasowej, w której skład wchodzi oświadczenie woli w postaci uchwały walnego zgromadzenia o podziale spółdzielni. Zauważył przy tym, że w złożeniu tego oświadczenia woli spółdzielnia dotychczasowa nie jest swobodna, gdyż w razie zaistnienia określonych w tym przepisie przesłanek ciąży na niej prawny obowiązek podjęcia uchwały o podziale. Obowiązek ten może zostać zrealizowany dobrowolnie przez podjęcie przez walne zgromadzenie spółdzielni wskazanej uchwały albo w drodze powództwa o nakazanie złożenia oświadczenia woli na podstawie art. 64 k.c. i art. 1047 § 1 k.p.c.

Glosator nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego, że termin przewidziany w art. 108a Prawa spółdzielczego jest terminem zawitym prawa materialnego. Podniósł, że z punktu widzenia spółdzielni jest to termin do wykonania obowiązku prawnego, a nie do realizacji uprawnienia. Dla grupy członków spółdzielni żądających podziału jest to natomiast, w ocenie autora, termin wymagalności roszczenia, a więc termin początkowy, nie zaś końcowy.

Glosowany wyrok został odnotowany przez Z. Strusa w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2007, nr 1-2, s. 289).

M.P.

*

Złożenie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku przed notariuszem wymaga formy aktu notarialnego.

(postanowienie z dnia 10 listopada 2006 r., I CSK 228/06, J. Górowski, J. Frąckowiak, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2007, nr 7-8, poz. 123; OSP 2007, nr 11, poz. 123; BSN 2007, nr 3, s. 13; R. Pr. 2007, nr 4, s. 103; NPN 2007, nr 2, s. 6; Rej. 2007, nr 9, s. 209)

Glosa

Wojciecha Pisulińskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2007, nr 11, poz. 123

Autor wskazał, że rezultaty wykładni językowej art. 1018 § 3 k.c. oraz art. 641 § 4 w zw. z art. 640 § 1 k.p.c. przemawiają za uznaniem za dopuszczalne składania oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym również przed notariuszem. Dodał, że pogląd taki reprezentowany jest także w piśmiennictwie.

Komentator przedstawił następnie właściwy sposób postępowania notariusza, przed którym złożone ma być oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. W jego ocenie, notariusz w pierwszej kolejności powinien pouczyć osobę chcącą złożyć takie oświadczenie o konieczności sporządzenia aktu notarialnego, a także zażądać przedłożenia jednego z dokumentów wymienionych w art. 641 § 3 k.p.c. W treści protokołu powinny ponadto znaleźć się informacje

przewidziane w art. 641 § 2 k.p.c., jeśli osoba składająca oświadczenie o nich wie. Według glosatora, brak tych informacji, jak też brak wskazanego dokumentu, nie wpływają na skuteczność oświadczenia spadkobiercy.

Autor podzielił zapatrywanie Sądu Najwyższego wyrażone w tezie analizowanego orzeczenia, wskazał jednak, że gdy notariusz poświadczy jedynie podpis spadkobiercy na przedłożonym dokumencie zawierającym oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zamiast sporządzić protokół notarialny, to oświadczenie to wywoła zamierzone skutki prawne, jeżeli zostanie przekazane we właściwym czasie do sądu spadku.

M.P.

*

Nieuchwalenie ustawy, o której mowa w art. 12b ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o warunkach wykonywania krajowego drogowego przewozu osób (Dz.U. Nr 141, poz. 942 ze zm.), nie uzasadnia odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za nieuzyskanie przez przewoźnika pełnego zwrotu kosztów przewozu osób uprawnionych na podstawie ustawy do przejazdów bezpłatnych lub ulgowych.

(uchwała z dnia 6 lipca 2007 r., III CZP 37/06, M. Sychowicz, M. Bączyk, D. Zawistowski, OSNC 2007, nr 4, poz. 56; BSN 2006, nr 7-8, s. 7 ; R. Pr. 2007, nr 3, s. 116)

Glosa

Moniki Piłat, Przegląd Sejmowy 2007, nr 2, s. 182

Glosa ma charakter krytyczny. Komentatorka stwierdziła, że podstawę stanowiska zajętego w glosowanej uchwale stanowi wykładnia celowościowa, jednakże niepoparta argumentami. Oparta jest jedynie na wnioskowaniu Sądu Najwyższego, który z faktu nieuchwalenia ustawy, późniejszego uchylecia wskazanego przepisu prawa i uchwalenia nowych przepisów prawnych nieprzewidujących zwrotu kosztów przewozu osób uprawnionych wywiódł cel (wolę) ustawodawcy.

Glosatorka przypomniała, że dla ustalenia celu prawa niezbędne jest odniesienie się do materiałów związanych z powstaniem danego aktu prawnego. Powołała się na Biuletyn Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowych projektów ustaw o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej i uznała, że w kontekście jego treści argumentacja zawarta w uzasadnieniu omawianej uchwały budzi zastrzeżenia.

Autorka stwierdziła, że Sąd Najwyższy pominął wykładnię literalną art. 12b ust. 2 zdanie 2 ustawy zawierającego zwrot „ustawa określi”, który - według glosatorki – nie zawiera w sobie elementu uznaniowości lub dowolności; jest zwrotem kategoriowym. Według komentatorki, przepis ten zawierał ekspektatywę dla przewoźników refundacji kosztów poniesionych z tytułu respektowania ustawowego uprawnienia do ustawowych ulg i bezpłatnych przejazdów środkami komunikacji. Ponadto ustawodawca nie przewidział braku restytucji poniesionych przez przewoźnika kosztów, stwierdzając, że przyszła ustawa określi jedynie sposób zwrotu i organ do jego dokonania.

Na zakończenie autorka wyraziła pogląd, że art. 12b ust. 2 zdanie 2 obligował ustawodawcę do wydania odrębnej ustawy, określając jej zakres przedmiotowy, dlatego wystąpiło zaniechanie właściwe formalne, przejawiające się w braku uregulowania ustawowego, którego obowiązek wydania wynikał wprost z normy ustawowej.

Uchwałę dostrzegł Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2006, nr 9-10, s. 280).

M.M.

prawo cywilne procesowe

Doręczenie na podstawie art. 139 § 1 k.p.c., dokonane przed utratą mocy obowiązującej § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism sądowych przez pocztę w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 kwietnia 2003 r. (Dz.U. Nr 62, poz. 697 ze zm.), jest skuteczne.

(uchwała z dnia 23 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, H. Wrzeszcz, J. Frąckowiak, M. Grzelka, OSNC 2005, nr 4, poz. 61; BSN 2004, nr 1, s. 9;

Wok. 2004, nr 3, s. 2; Wok. 2004, nr 7-8, s. 8; Prok. i Pr. – dodatek 2004, nr 7-8, poz. 43; MoP 2004, nr 23, s. 1089; MoP 2004, nr 5, s. 230; Jurysta 2004, nr 4, s. 39; Pal. 2004, nr 3-4, s. 246; Pal. 2005, nr 7-8, s. 253; R. Pr. 2005, nr 3, s. 101)

Glosa

Piotra Czarnego, Zeszyty Naukowe Katedry Prawa i Administracji Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej im. W. Korfańskiego w Katowicach 2007, nr 32, s. 133

Sąd Najwyższy wypowiedział się w przedmiocie skuteczności doręczenia pisma sądowego dokonanego przed utratą mocy przez § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism sądowych przez pocztę (Dz.U. Nr 63, poz. 697 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 kwietnia 2003 r. Na wstępie autor zaznaczył, że glosowane orzeczenie dotyczy problematyki prawa konstytucyjnego, tj. skutków orzeczeń polskiego sądu konstytucyjnego.

Zwrócił uwagę, że w art. 190 ust. 3 i 4 Konstytucji zawarte są pewne przeciwstawne zasady dotyczące skutków czasowych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Przytoczył liczne argumenty przemawiające za twierdzeniem, że uchylenie aktu prawnego orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego nie może nastąpić z mocą wsteczną. Zwrócił jednak uwagę, że w art. 190 ust. 4 Konstytucji wpisana jest w sposób dorozumiany także możliwość wywierania przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego skutków retrospektywnych. Wyrażono pogląd, że zarówno zasada skutku *ex tunc*, jak i skutku *ex nunc*, ma w Polsce charakter zasad prawa, a kolizja między nimi powinna być rozwiązywana na zasadzie „optymalizacji”.

Autor zaaprobował wyrażony w glosowanym orzeczeniu pogląd, że tzw. wyroki odroczone mają wyłącznie prospektywny skutek. Podkreślił, że „derogacja trybunalska” jest z założenia czymś innym niż uchylenie przepisu przez ustawodawcę, a jej skutki wymagają elastycznych rozwiązań. Pozytywnie zostało ocenione zbliżenie stanowisk Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego w przedmiotowej kwestii.

W zakończeniu autor postawił pytanie, kto jest władny do przeprowadzania rozważania odnośnie do pierwszeństwa jednej ze wskazanych zasad, tj. czy właściwy jest do tego Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy, czy

ustawodawca. Dopiero rozstrzygnięcie tej wątpliwości umożliwi, zdaniem glosatora, odniesienie się do sposobu, w jakim ma się odbywać ta czynność.

Uchwałę omówili w „Przeglądach orzecznictwa”: Z. Strus (Pal. 2004, nr 3-4, s. 246) oraz Z. Krzemiński (Pal. 2005, nr 7-8, s. 253).

T.Z.

*

Podstawą żądania oddalenia wniosku o wpis hipoteki do księgi wieczystej może być kserokopia dokumentu urzędowego (art. 308 § 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 7 lutego 2006 r., IV CK 361/05, I. Gromska-Szuster, B. Myszka, M. Sychowicz, OSNC 2006, nr 11, s. 190; BSN 2006, nr 4, s. 11; MoP 2007, nr 5, s. 254; R. Pr. 2006, nr 6, s. 115; Rej. 2006, nr 6, s. 189; NPN 2006, nr 3, s. 56)

Glosa

Wiesława Sługiewicza, Rejent 2007, nr 10, s. 114

Glosa ma charakter krytyczny. Na wstępie autor szczegółowo przedstawił ustalony w sprawie stan faktyczny związany z dokonaniem wpisu hipoteki przymusowej zwykłej na nieruchomości objętej małżeńską wspólnością ustawową dłużnika i jego małżonki. Analizowana przez Sąd Najwyższy problematyka wiązała się z orzeczeniem separacji, na skutek czego ustała między małżonkami wspólność ustawowa małżeńska. Do apelacji załączono m.in. kserokopię wyroku o separacji, który nie był znany sądowi pierwszej instancji.

Autor zwrócił uwagę, że stanowiska sądów powszechnych wskazują na nawiązywanie do istoty postępowania wieczystoksięgowego, Sąd Najwyższy potraktował natomiast niniejszą sprawę jako zwykłą sprawę procesową, zapominając, zdaniem glosatora, o treści art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 1 § 1 u.k.w.h. Zarzucił, że sąd nie wypowiedział się w konsekwencji dokonanego w sprawie wpisu.

Komentator podniósł, że Sąd Najwyższy, koncentrując się na roli kserokopii, przypisał jej faktyczną moc prawną dokumentu urzędowego, choć w postępowaniu wieczystoksięgowym jej wartość dowodowa w ogóle nie istnieje i to bez względu na

instancję, w której sprawa jest rozstrzygana. Uznał, że uwadze Sądu Najwyższego uszło stanowisko ustawodawcy, iż w postępowaniu wieczystoksięgowym wpisy i wykreślenia mogą być dokonywane tylko na podstawie dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c. Glosator nie podzielił toku rozumowania Sądu Najwyższego, który przesądził, że kserokopia załączona do apelacji jest wystarczającą podstawą do wykreślenia konstytutywnego wpisu hipoteki przymusowej zwykłej, z którym wiąże się konsekwencja w postaci domniemania istnienia wierzytelności hipotecznej oraz zgodności wpisu ze stanem prawnym. Za błędne uznał także zapatrywanie, że sąd drugiej instancji może sam poszukiwać i dopuszczać z urzędu dowody niewskazane przez stronę. Podważył pogląd dotyczący powinności stosowania normy z art. 308 k.p.c. w postępowaniu wieczystoksięgowym. Podkreślił, że sąd sam nie dopuszcza żadnych dowodów, lecz ocenia tylko te, które załączyły strony.

W konkluzji autor stwierdził, że proponowane przez Sąd Najwyższy zapatrywanie zmierza *contra legem*, wydane orzeczenie nie zasługuje więc na aprobatę. Ponadto stanowisko zajęte w glosowanym orzeczeniu jest oderwane od rzeczywistości normatywnej oraz natury postępowania wieczystoksięgowego.

T.Z.

*

Nie jest wyłączone dopuszczenie przez sąd z urzędu – na podstawie art. 232 zdanie drugie k.p.c. – dowodu, który nie może być powołany przez stronę na podstawie art. 479¹² § 1 k.p.c.

(wyrok z dnia 22 lutego 2006 r., III CK 341/05, J. Gudowski, G. Bieniek, J. Górowski, OSNC 2006, nr 10, poz. 174; BSN 2006, nr 6, s. 7; Wok. 2006, nr 7-8, s. 20; OSP 2007, nr 4, poz. 47; R. Pr. 2006, nr 5, s. 124; NPN 2006, nr 3, s. 61)

Glosa

Łukasza Kozłowskiego, Palestra 2007, nr 9-10, s. 335

Glosa ma charakter krytyczny. Analizując art. 217 § 1 i art. 232 k.p.c., autor doszedł do wniosku, że strony w postępowaniu zwykłym są obowiązane

wskazywać dowody na poparcie swoich racji, jednakże nie są ograniczone w ich powoływaniu żadnym terminem, poza tym, że wnioski dowodowe powinny być złożone do zamknięcia rozprawy. W ocenie komentatora, regulacja art. 232 zdanie drugie k.p.c. ma charakter wyjątkowy. Glosator uznał, że literalnie odczytywany art. 479¹² § 1 k.p.c. wyłącza możliwość dopuszczania przez sąd z urzędu dowodów w postępowaniu gospodarczym. Za takim poglądem przemawiają również – w ocenie autora – eksponowane w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych zasady koncentracji materiału dowodowego, kontradyktoryjności i pewności obrotu.

Z aprobatą komentatora spotkało się natomiast stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZP 26/05 (OSNC 2006, nr 4, poz. 63), zgodnie z którym sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę w każdym stanie sprawy nieważność czynności prawnej (art. 58 § 1 k.c.), jednak tylko na podstawie materiału zgromadzonego zgodnie z regułami wskazanymi w art. 479¹² § 1 i art. 381 k.p.c.

Aprobatę dla analizowanego wyroku wyrazili w glosach E. Tomaszewska (Gdańskie Studia Prawnicze 2007, nr 1, poz. 5), A. Jakubecki (OSP 2007, nr 4, poz. 47) oraz J. Akińcza (Glosa 2007, nr 4, s. 32), natomiast poddali je krytyce F. Sporek i A. Stępień-Sporek (Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa 2007, nr 2, poz. 2). Swoją opinię wyraził również Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2007, nr 5-6, s. 293).

M.P.

*

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu (art. 424¹ § 1 k.p.c.) przysługuje tylko w razie powstania szkody majątkowej.

(postanowienie z dnia 9 czerwca 2006 r., IV CNP 48/06, M. Grzelka, niepubl.)

Glosa

Zbigniewa Banaszczyka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2007, nr 11, poz. 126

Autor zakwestionował trafność zapatrywania ujętego w tezie komentowanego orzeczenia, jego zdaniem bowiem pojęcie szkody użyte w art. 424¹ § 1 k.p.c. obejmuje również szkodę niemajątkową. Wyraził natomiast aprobatę dla samego rozstrzygnięcia, podważając jednak niektóre z argumentów powołanych w jego uzasadnieniu. Podniósł, że orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, od którego przysługuje skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem, jest orzeczenie trwale zamykające drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd drugiej instancji po uzyskaniu prawomocności. Autor podzielił następnie pogląd, że do orzeczeń takich nie należą prawomocne postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia powództwa wydane w sprawie rozwodowej, nie zgodził się natomiast z ogólną tezą, że żadne prawomocne postanowienie o zabezpieczeniu nie może być przedmiotem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem.

M.P.

*

Artykuł 139 § 3 k.p.c. nie ma zastosowania do przedsiębiorcy – osoby fizycznej wpisanej do ewidencji działalności gospodarczej.

(uchwała z dnia 28 listopada 2006 r., III CZP 103/06, S. Dąbrowski, D. Zawistowski, T. Żyznowski, OSP 2007, nr 11, poz. 125; BSN 2006, nr 11, s. 10; Wok. 2006, nr 12, s. 11; Prok. i Pr. 2007, nr 5, s. 52; MoP 2007, nr 10, s. 562; NPN 2007, nr 1, s. 54)

Glosa

Jerzego P. Naworskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2007, nr 11, poz. 125

Komentator w pierwszej części opracowania omówił ewolucję art. 139 § 3 i 4 k.p.c. oraz podział przedsiębiorców na rejestrowych i ewidencyjnych. Podzielił następnie stanowisko Sądu Najwyższego, że przepisy o doręczeniach mają charakter obligatoryjny, a sankcji przewidzianej w art. 139 § 3 k.p.c. nie można rozciągać na podmioty w nim niewymienione ani interpretować go rozszerzająco. Zaaprobował także tezę analizowanej uchwały.

W dalszej części opracowania autor krytycznie ocenił nowelizację art. 139 § 3 k.p.c., dokonaną ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie dnia 20 marca 2007 r., wskazując na wadliwą redakcję zmienionego przepisu oraz jego niespójność. Stwierdził, że hipoteza tego przepisu *de lege lata* obejmuje także przedsiębiorcę jednoosobowego, zauważył jednak, że skuteczność doręczenia pisma na podstawie art. 139 § 3 k.p.c. zależy od uprzedniego pouczenia o skutkach zaniedbania ujawnienia określonych w nim danych, co – w odniesieniu do osób prawnych i organizacji – wynika z art. 139 § 4 k.p.c.

Podniósł dalej, że art. 139 § 4 k.p.c. nie dotyczy przedsiębiorcy jednoosobowego. Wskazał, że do takich przedsiębiorców odnosi się zmieniony art. 29 ust. 3 pkt 5 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, który nakazuje organowi ewidencyjnemu zamieszczenie w decyzji o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej pouczenia o skutkach zaniedbania ujawnienia w ewidencji zmian określonych w art. 139 § 3 k.p.c. Glosator zauważył następnie, że powołany przepis ustawy o swobodzie działalności gospodarczej wejdzie w życie 1 października 2008 r. i do tego momentu nie jest możliwe pouczenie przedsiębiorców jednoosobowych o skutkach zaniedbania podania zmiany danych, co z kolei jest przesłanką dopuszczalności doręczenia na podstawie art. 139 § 3 k.p.c.

M.P.

*

W razie oddalenia zawartego w apelacji wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych przewodniczący wzywa do uiszczenia opłaty należnej od apelacji także wtedy, gdy wniósł ją adwokat.

(uchwała z dnia 28 listopada 2006 r., III CZP 98/06, M. Wysocka, G. Bieniek, M. Grzelka, OSNC 2007, nr 9, poz. 131; BSN 2006, nr 11, s. 15; MoP 2007, nr 13, s. 741; Prok. i Pr. 2007, nr 4, poz. 35; RiP 2007, nr 2, s. 88)

Glosa

Tomasza Szanciło, Monitor Prawniczy 2007, nr 21, s. 1219

Autor zgodził się z poglądem wyrażonym w głosowanej uchwale. Stwierdził, że przyjęcie odmiennego stanowiska skutkowałoby uznaniem, iż strona, mimo złożonego wniosku o zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, musiałaby je uiścić wraz z wnoszonym pismem. Taki wniosek należałoby uznać, w zasadzie, za bezprzedmiotowy, zwłaszcza w sytuacji, w której chodziłoby o wniosek częściowy, dotyczący tylko tego pisma. Glosator zauważył, że ustawodawca nie określił terminu, w jakim należy uiścić opłatę po odmowie zwolnienia od kosztów sądowych, jak również momentu, z którym ten obowiązek się urzeczywistnia. Przepisy nie nakładają także na przewodniczącego obowiązku wezwania profesjonalnego pełnomocnika do uiszczenia stosownej opłaty, gdy sąd oddalił wniosek strony o zwolnienie od kosztów sądowych. Istniejąca luka w prawie nie powinna być jednak interpretowana na niekorzyść strony. W tej sytuacji nie jest więc możliwe zastosowanie rygoru określonego w art. 130² § 3 k.p.c.

R.N.

ORZECZENIA NIE PUBLIKOWANE

prawo cywilne materialne

art. 24 k.c., art. 244 k.p.c.

Dokumenty o pokrzywdzonych i osobach trzecich znajdujące się w zasobach archiwalnych IPN w obecnym stanie prawnym nie mogą być wykorzystywane w postępowaniu sądowym w sprawach dotyczących ochrony dóbr osobistych, co oznacza nieskuteczność powołania ich jako nowy dowód w skardze o wznowienie postępowania w takiej sprawie (art. 36 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Dz.U. Nr 155, poz. 1016 ze zm.).

(postanowienie z dnia 22 listopada 2006 r., V CZ 95/06, L. Walentynowicz, T. Bielska-Sobkowicz, M. Sychowicz)

*

art. 24 k.c., art. 6 Pr.pras., art. 7 Pr.pras.

1. Dochowanie szczególnej staranności w zbieraniu i weryfikacji materiałów prasowych wykorzystanych w publikacji naruszającej dobra osobiste, tj. cześć i godność osoby pełniącej funkcję publiczną jest obowiązkiem autora publikowanego materiału.

2. Ciężar wykazania, że spowodowanie publikacji obciąża inną osobę obciąża redaktora naczelnego czasopisma.

(wyrok z dnia 30 listopada 2006 r., I CSK 269/06, A. Górski, Z. Kwaśniewski, Z. Strus)

*

art. 118 k.c.

Roszczenie wynikające z umowy o pośrednictwo w obrocie nieruchomościami, pozostające w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej, podlega trzyletniemu przedawnieniu (art. 118 k.c.).

(wyrok z dnia 12 stycznia 2007 r., IV CSK 267/06, M. Sychowicz, I. Gromska-Szuster, T. Żyznowski)

*

art. 430 k.c.

Stwierdzenie winy w wykonywaniu nadzoru nad młodzieżą przez osoby, którym powierzono ten nadzór (art. 430 k.c.), wymaga dokonania oceny powinnośc spoczywających na osobach prowadzących zajęcia z młodzieżą oraz oceny, na czym polegały odstępstwa od zasad właściwego postępowania.

(wyrok z dnia 17 listopada 2006 r., V CSK 266/06, D. Zawistowski, M. Grzelka, K. Zawada)

*

art. 632 k.c.

„Rażąca stratę”, o której mowa w art. 632 § 2 k.c. należy rozpatrywać w ramach konkretnego stosunku prawnego, wyznaczonego zawartą umową o dzieło, a nie w wymiarach kondycji finansowej całego przedsiębiorstwa wykonawcy dzieła.

(wyrok z dnia 15 listopada 2006 r., V CSK 251/06, G. Bieniek, A. Górski, I. Koper)

*

art. 647¹ k.c.

Podstawową przesłanką warunkującą zastosowanie art. 647¹ § 5 k.c. jest przedstawienie inwestorowi przez wykonawcę umowy zawartej z podwykonawcą lub jej projektem oraz z niezbędną dokumentacją.

(wyrok z dnia 15 listopada 2006 r., V CSK 256/06, G. Bieniek, A. Górski, I. Koper)

*

art. 809 k.c., art. 805 k.c., art. 73 k.c.

Przepisy kodeksu cywilnego nie przewidują wymogu zachowania formy pisemnej ani dla złożenia zakładowi ubezpieczeń oferty zawarcia umowy ubezpieczenia, ani dla złożenia przez zakład ubezpieczeń oświadczenia o jej przyjęciu.

Doręczenie ubezpieczającemu przez zakład ubezpieczeń dokumentu ubezpieczenia wymienionego w art. 809 § 1 k.c. potwierdza wcześniejsze zawarcie umowy ubezpieczenia.

(wyrok z dnia 16 listopada 2006 r., II CSK 181/06, K. Pietrzykowski, Z. Kwaśniewski, H. Wrzeszcz)

*

art. 860 k.c., art. 867 k.c., art. 353¹ k.c.

Właściwość (natura) spółki cywilnej sprzeciwia się prowadzeniu w spółce wyodrębnionych rodzajów działalności na rachunek i odpowiedzialność każdego ze wspólników z osobna.

(postanowienie z dnia 9 listopada 2006 r., IV CSK 216/06, Z. Strus, M. Bączyk, T. Bielska-Sobkowicz)

*

art. 32 k.r.o.

Okoliczność, że małżonek nabywcy nieruchomości jest cudzoziemcem nielegitymującym się zezwoleniem na nabycie nieruchomości nie sprzeciwia się włączeniu nieruchomości skutecznie nabytej przez posiadającego polskie obywatelstwo małżonka do ich dorobku majątkowego.

(postanowienie z dnia 16 listopada 2006 r., II CSK 174/06, K. Pietrzykowski, Z. Kwaśniewski, H. Wrzeszcz)

*

art. 205 k.s.h.

Oświadczenie woli jednego z członków zarządu spółki z o.o., potwierdzające oświadczenie woli złożone przez innego członka zarządu tej spółki, może być traktowane jako samoistne oświadczenie woli (art. 65 k.c.), co pozwala na przyjęcie spełniania wymogów reprezentacji łącznej przewidzianej w art. 205 § 1 k.s.h.

(wyrok z dnia 29 listopada 2006 r., II CSK 233/06, H. Wrzeszcz, M. Bączyk, G. Misiurek)

*

art. 299 k.s.h.

Postępowanie likwidacyjne nie powinno wyłączać odpowiedzialności członków zarządu określonej w art. 299 k.s.h. w wypadku, gdy wprawdzie zobowiązanie staje się wymagalne lub powstaje w toku likwidacji spółki, lecz nie powstałoby, gdyby pozwani członkowie zarządu wystąpili z wnioskiem o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie.

(wyrok z dnia 17 stycznia 2007 r., II CSK 322/06, S. Dąbrowski, J. Górowski, D. Zawistowski)

1. Odpowiedzialność członków zarządu spółki ma charakter odszkodowawczy. Jej podstawą jest szkoda, którą należy pojmować jako obniżenie potencjału majątkowego spółki.

2. W procesie, w którym powód dochodzi roszczenia na podstawie art. 299 § 1 k.s.h., przedstawiając prawomocny wyrok będący źródłem zobowiązania spółki wobec powoda, sąd nie ma możliwości badania, czy określone nim zobowiązanie istnieje, a jeśli tak, to w jakim rozmiarze.

(wyrok z dnia 7 lutego 2007 r., III CSK 227/06, B. Myszka, H. Pietrzkowski, D. Zawistowski)

Odpowiedzialność członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przewidziana w art. 299 § 1 k.s.h. ma charakter ustawowej odpowiedzialności gwarancyjnej, zbliżonej do poręczenia. Na podstawie art. 35 k.s.h., stosowanego w drodze analogii, członkowie zarządu mogą przedstawić wierzycielowi zarzuty przysługujące spółce wobec wierzyciela.

(wyrok z dnia 18 kwietnia 2007 r., V CSK 55/07, G. Bieniek, H. Wrzeszcz, M. Romańska)

prawo cywilne procesowe

art. 87¹ k.p.c.

W sprawach, w których obowiązuje wyłączne zastępstwo Skarbu Państwa przez Prokuratorię Generalną, nie jest dopuszczalne zastępowanie go przez jakikolwiek inny podmiot.

(postanowienie z dnia 10 listopada 2006 r., III CSK 327/06, B. Myszka)

Wynikający z art. 87¹ § 1 k.p.c. przymus zastępowania strony przez profesjonalnego pełnomocnika przy czynnościach procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji, dotyczy również sporządzenia wniosku o przywrócenie terminu do uiszczenia opłaty od zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

(postanowienie z dnia 22 listopada 2006 r., V CZ 90/06, L. Walentynowicz, T. Bielska-Sobkowicz, M. Sychowicz)

Złożenie wniosku, o którym mowa w art. 387 § 3 k.p.c., nie jest objęte przymusem adwokacko-radcowskim przewidzianym w art. 87¹ § 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 28 listopada 2006 r., IV CZ 91/06, M. Wysocka, G. Bieniek, M. Grzelka)

*

art. 91 k.p.c.

Pełnomocnik procesowy, także ustanowiony przez sąd, nie może skutecznie ograniczyć swojego umocowania przez uchylenie się od obowiązku przyjęcia pism sądowych.

(postanowienie z dnia 15 listopada 2006 r., V CZ 77/06, G. Bieniek, A. Górski, I. Koper)

*

art. 117 k.p.c.

Pełnomocnik ustanowiony przez sąd nie ma obowiązku wykładania środków na pokrycie opłat sądowych obciążających stronę, ma natomiast obowiązek udzielić stronie pomocy prawnej w uzyskaniu tych środków w ramach pomocy społecznej lub zapomogi dla osoby pozbawionej wolności.

(postanowienie z dnia 23 listopada 2006 r., IV CZ 89/06, Z. Strus)

*

art. 130² k.p.c., art. 130 k.p.c.

Brak w skardze kasacyjnej, do której załączono oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku i źródłach utrzymania, wniosku o zwolnienie strony od kosztów sądowych, stanowi brak nieusuwalny w trybie art. 130 § 1 k.p.c. i skutkuje koniecznością odrzucenia nieopłaconej skargi (art. 130² § 3 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 22 listopada 2006 r., V CZ 92/06, L. Walentynowicz, T. Bielska-Sobkowicz, M. Sychowicz)

*

art. 189 k.p.c.

Strona nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia zobowiązania, jeżeli o spełnienie świadczenia wynikającego z tego zobowiązania toczy się postępowanie przed sądem i to nawet wówczas, gdy zostało ono wszczęte później niż zostało wytoczone powództwo o ustalenie.

(wyrok z dnia 22 listopada 2006 r., V CSK 288/06, L. Walentynowicz, T. Bielska-Sobkowicz, M. Sychowicz)

*

art. 325 k.p.c.

Sentencja orzeczenia powinna zawierać rozstrzygnięcie o żądaniach stron w sposób samodzielny, bez odsyłania do pism znajdujących się w aktach sprawy. Niedopuszczalne jest w postanowieniu o podziale majątku spółki cywilnej po jej ustaniu odsyłanie do fragmentów opinii biegłego w zakresie ustalania składu majątku tej spółki (art. 325 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 9 listopada 2006 r., IV CSK 189/06, Z. Strus, M. Bączyk, T. Bielska-Sobkowicz)

*

art. 380 k.p.c.

Warunkiem rozpoznania niezaskarżalnych postanowień, które miały wpływ na wynik sprawy – m.in. postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej – jest zamieszczenie w środku zaskarżenia stosownego wniosku (art. 380 k.p.c.). W przypadku środków zaskarżenia wnoszonych przez profesjonalnych pełnomocników wniosek taki powinien być w nich wyraźnie i jednoznacznie sformułowany.

(postanowienie z dnia 7 listopada 2006 r., I CZ 53/06, T. Wiśniewski, G. Misiurek, M. Sychowicz)

*

art. 398⁴ § 1 k.p.c.

Samo wniesienie skargi kasacyjnej oraz zawarcie w niej, wymaganego w art. 398⁴ § 1 pkt 4 k.p.c., wniosku o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania lub rozstrzygnięcie co do istoty, nie może być utożsamiane ze złożeniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, o którym mowa w art. 398⁴ § 1 pkt 3, nawet wtedy, gdy w skardze podniesiono argumenty dające się wywieść z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 28 listopada 2006 r., III CSK 365/06, J. Gudowski)

*

art. 424¹ k.p.c.

Koszty procesu, którymi strona została obciążona, nawet wtedy, gdy zostały uiszczone, nie stanowią szkody uzasadniającej wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

(postanowienie z dnia 28 listopada 2006 r., III CNP 46/06, J. Gudowski)

Jeżeli strona nie zaskarżyła wyroku sądu drugiej instancji przysługującą jej kasacją w której mogła zakwestionować trafność i legalność orzeczenia, a tym samym – ewentualnie – doprowadzić do jego zmiany lub uchylecia, nie może wnieść skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Dla oceny dopuszczalności tej skargi nie ma znaczenia powoływany fakt, że nie wniosła kasacji, gdyż pozostawała w błędnym przekonaniu co do skutków prawnych zaskarżonego orzeczenia.

(postanowienie z dnia 18 grudnia 2006 r., III CNP 62/06, J. Gudowski)

Szkoda uzasadniająca wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia musi powstać po wydaniu zaskarżonego orzeczenia, a przed wniesieniem skargi.

(postanowienie z dnia 21 grudnia 2006 r., III CNP 57/06, J. Gudowski)

*

art. 479² k.p.c.

Sprawa z powództwa przedsiębiorcy przeciwko osobie fizycznej prowadzącej osobiście, niewymagającą zgłoszenia do Krajowego Rejestru Sądowego, działalność gospodarczą, z której zarobek stanowi jej podstawowe źródło dochodu, podlega kompetencji sądu gospodarczego i jest rozpoznawana w postępowaniu odrębnym.

(postanowienie z dnia 13 grudnia 2006 r., II CSK 447/06, H. Pietrkowski)

*

art. 519¹ k.p.c.

Na postanowienie sądu drugiej instancji wydane w sprawie prowadzonej przez sąd rejestrowy na podstawie art. 327 k.s.h. (art. 173 k.h.) skarga kasacyjna nie przysługuje (art. 519¹ § 3 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 7 listopada 2006 r., I CZ 85/06, T. Wiśniewski, G. Misiurek, M. Sychowicz)

*

art. 618 k.p.c.

Roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jednego ze współwłaścicieli kosztem majątku innego współwłaściciela nie może być dochodzone w postępowaniu o zniesienie współwłasności.

(postanowienie z dnia 10 listopada 2006 r., I CSK 219/06, J. Górowski, J. Frąckowiak, E. Skowrońska-Bocian)

*

art. 626¹³ k.p.c.

Wpis w dziale I-O księgi wieczystej dotyczący piwnicy jako przynależnej do lokalu mieszkalnego będącego przedmiotem spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nie podlega wykreśleniu w trybie sprostowania (art. 626¹³ § 2 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 17 listopada 2006 r., V CSK 284/06, D. Zawistowski, M. Grzelka, K. Zawada)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2008, NR 1

Wygrywającym proces współuczestnikom, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., reprezentowanym przez tego samego radcę prawnego, sąd przyznaje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika.

(uchwała z dnia 30 stycznia 2007 r., III CZP 130/06, M. Wysocka, B. Myszka, T. Żyżnowski, OSNC 2008, nr 1, poz. 1)

*

Dopuszczalne jest zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji oddalające wniosek o zlecenie kuratorowi sądowemu przymusowego odebrania osoby (art. 598⁶ k.p.c.).

(uchwała z dnia 9 lutego 2007 r., III CZP 156/06, G. Bieniek, J. Frąckowiak, M. Kocon, OSNC 2008, nr 1, poz. 2)

*

Przepisy art. 1046 § 3-8 k.p.c. stosuje się w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym na podstawie wyroku nakazującego wydanie altany posadowionej na terenie rodzinnych ogrodów działkowych (ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o rodzinnych ogrodach działkowych, Dz.U. Nr 169, poz. 1419), w której dłużnik faktycznie zaspokaja swoje potrzeby mieszkaniowe.

(uchwała z dnia 9 lutego 2007 r., III CZP 157/06, G. Bieniek, J. Frąckowiak, M. Kocon, OSNC 2008, nr 1, poz. 3)

*

Nie jest dopuszczalna droga sądowa przed sądem cywilnym dla dochodzenia przez osobę godną zaufania w rozumieniu art. 228 § 1 k.p.k. wynagrodzenia za przechowanie rzeczy oddanej jej na przechowanie w trybie określonym w tym przepisie.

(uchwała z dnia 9 lutego 2007 r., III CZP 161/06, G. Bieniek, J. Frąckowiak, M. Kocon, OSNC 2008, nr 1, poz. 4)

*

Przystąpienie nowego wspólnika do spółki cywilnej, w której wspólnikom przysługuje współwłasność łączna nieruchomości, wymaga zachowania formy szczególnej obowiązującej przy przeniesieniu własności nieruchomości.

(uchwała z dnia 9 lutego 2007 r., III CZP 164/06, G. Bieniek, J. Frąckowiak, M. Kocon, OSNC 2008, nr 1, poz. 5)

*

W postępowaniu uproszczonym pobiera się od apelacji opłatę stałą w takiej samej wysokości jak od pozwu, niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

(uchwała z dnia 22 lutego 2007 r., III CZP 155/06, H. Pietrkowski, J. Górowski, M. Grzelka, OSNC 2008, nr 1, poz. 6)

*

W razie ogłoszenia wyroku przez sędziego, który nie brał udziału w jego wydaniu, zachodzi nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.).

(uchwała z dnia 22 lutego 2007 r., III CZP 160/06, H. Pietrkowski, J. Górowski, M. Grzelka, OSNC 2008, nr 1, poz. 7)

*

Dokonane przez komornika na podstawie art. 911³ k.p.c. zgłoszenia zajęcia udziałów wspólnika podlega badaniu przez sąd rejestrowy, orzekający o złożeniu dokumentu zgłoszenia do akt rejestrowych, w zakresie obejmującym zgodność danych zawartych w zgłoszeniu z treścią wpisów w rejestrze.

(uchwała z dnia 8 marca 2007 r., III CZP 7/07, H. Wrzeszcz, Z. Strus, K. Zawada, OSNC 2008, nr 1, poz. 8)

*

Wyznaniowymi żydowskimi osobami prawnymi w rozumieniu ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 41, poz. 251 ze zm.) są tylko osoby wymienione w art. 5, 6 i 22 tej ustawy. Charakter działalności stowarzyszenia, nawet pokrywający się z celami realizowanymi przez wyznaniowe żydowskie osoby prawne, nie ma znaczenia dla uznania go za taką osobę.

(wyrok z dnia 9 lutego 2007 r., III CSK 411/06, G. Bieniek, J. Frąckowiak, M. Kocon, OSNC 2008, nr 1, poz. 9)

*

Osobie niebędącej członkiem spółdzielni mieszkaniowej, która ma prawo do lokalu w budynku należącym do spółdzielni, przysługuje w stosunku do tej spółdzielni ochrona oparta na zasadach ogólnych.

(wyrok z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 439/06, K. Zawada, M. Bączyk, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2008, nr 1, poz. 10)

*

Przy ocenie naruszenia prawa ochronnego na słowny znak towarowy istotne znaczenie ma porównanie – w płaszczyźnie wizualnej – wyrazów użytych

w znaku chronionym oraz w znaku bezprawnie używanym, a nie porównanie postaci graficznej obu znaków.

(wyrok z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 300/06, H. Pietrzkowski, J. Górowski, M. Grzelka, OSNC 2008, nr 1, poz. 11)

*

W postępowaniu o wpis prawa własności na rzecz nabywcy dopuszczalne jest ustalenie, że współwłaścicielem nieruchomości był także wymieniony w umowie jako sprzedający małżonek wpisanego właściciela, jeżeli figurujący w dziale II księgi wieczystej wpis dotyczy prawa do gospodarstwa rolnego nabytego w drodze przekazania następcy, a do wniosku o wpis został dołączony odpis aktu małżeństwa oraz oświadczenie obojga małżonków sporządzone w formie aktu notarialnego o pozostawaniu przez nich w chwili nabycia we wspólności ustawowej (art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.).

(postanowienie z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 344/06, H. Pietrzkowski, J. Górowski, M. Grzelka, OSNC 2008, nr 1, poz. 12)

*

1. Osadzenie skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w przeludnionej celi, w której nie oddzielono urządzeń sanitarnych od reszty pomieszczenia i nie zapewniono wszystkim skazanym osobnego miejsca do spania, może stanowić naruszenie dóbr osobistych w postaci godności i prawa do intymności oraz uzasadniać odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 k.c.

2. Ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych, spoczywa na pozwanym (art. 6 w związku z art. 24 k.c.).

(wyrok z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06, I. Gromska-Szuster, J. Górowski, G. Misiurek, OSNC 2008, nr 1, poz. 13)

INFORMACJE

W dniach 4-8 listopada w Dakarze, w Senegal, odbył się II Kongres Stowarzyszenia Sądów Najwyższych Państw Używających Języka Francuskiego (AHJUCAF). W kongresie uczestniczyli Prezesi Sądu Najwyższego prof. dr hab. Tadeusz Ereciński (Izba Cywilna) oraz prof. dr hab. Walerian Sanetra (Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych).

Tematyką kongresu była niezależność sądów. We wstępnej części, będącej wprowadzeniem do dyskusji, zostały wygłoszone referaty przez prof. G. Carcassone (Paryx Nanterre), prof. A.B. Fall (Strasburg) oraz prof. N. Dupre (Laval-Kanada). Wystąpienia te, podobnie jak tocząca się po nich dyskusja, dotyczyły wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń dla niezależności wymiaru sprawiedliwości oraz statutowych, materialnych gwarancji niezależności, w tym także dotyczących osoby sędziego. Dyskusję podsumował Prezes Sądu Kasacyjnego Belgii J. Verougstraete.

Uczestnicy kongresu przyjęli uchwałę podkreślającą znaczenie niezależności sądów i niezawisłości sędziów we współczesnym świecie i wskazującą liczne zagrożenia występujące w praktyce.

*

W dniu 14 listopada odbyła się narada sędziów Izby Cywilnej. Na wstępie Prezes Sądu Najwyższego prof. dr hab. Tadeusz Ereciński złożył serdeczne gratulacje i życzenia sędziemu Sądu Najwyższego Hubertowi Wrzeszczowi, który obchodził jubileusz 35-lecia pracy zawodowej. Następnie przywitał sędziego Sądu Apelacyjnego w Łodzi Michała Kłosa, rozpoczynającego delegację w Izbie Cywilnej.

W części merytorycznej sędziowie wysłuchali wystąpienia dr. Tadeusza Zembrzuskiego oraz dr. Mateusza Pilicha, asystentów sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej, na temat zakazu opierania skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.).

Po interesującym wystąpieniu odbyła się żywa dyskusja, którą prowadził – biorąc w niej aktywny udział – Prezes Sądu Najwyższego prof. dr hab. Tadeusz Ereciński. Swoje poglądy wyrazili także sędziowie Sądu Najwyższego

Marek Sychowicz, Kazimierz Zawada, Dariusz Zawistowski, Zbigniew Strus, Lech Walentynowicz, Jacek Gudowski, Mirosław Bączyk oraz Barbara Myszka.

W trakcie narady zabrał także głos sędzia Sądu Najwyższego Stanisław Dąbrowski, Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa, który przedstawił bieżącą działalność Krajowej Rady Sądownictwa i jej bieżące problemy.

*

W listopadzie jubileusz 25-lecia pracy zawodowej obchodziła Hanna Kamińska - starszy inspektor sądowy w Wydziale IV.

Dane statystyczne – listopad 2007 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia					Inny sposób		
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę		Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	
1.	CK	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
2.	CSK	735	246	246	-	32	-	33	-	110	71	735
3.	CZP, w tym:	42	9	16	8	-	-	-	-	-	8	35
	- art. 390 k.p.c.	36	8	15	7	-	-	-	-	-	8	29
	- skład 7-miu	6	1	1	1	-	-	-	-	-	-	6
	- pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	104	52	73	-	52	2	13	-	-	6	83
5.	CO, w tym	27	19	32	-	1	-	-	-	-	31	14
	- art. 401 k.p.c.	8	1	8	-	-	-	-	-	-	8	1
	- art. 45, 48 k.p.c.	19	18	24	-	1	-	-	-	-	23	13
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	155	62	97	-	7	-	-	-	13	77	120
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	1064	389	465	8	92	2	46	-	123	194	988